

**ACTIEPLAN VELVE-LINDENHOF
VAN AANDACHTSWIJK NAAR KRACHTWIJK**

Inleiding

De wijk

Velve-Lindenhof in 2015:

Enschede bouwt aan iets moois: Velve-Lindenhof. Een levendige wijk, waar bewoners trots op zijn. Een cultureel gevarieerde wijk, waar je jezelf kunt zijn, waar je je thuis voelt en waar je met veel plezier woont, werkt en leeft met anderen. Een veilige wijk, waar bewoners zich betrokken voelen bij hun leefomgeving. Een actieve wijk, waarin alle bewoners zich inzetten in diverse vormen van (vrijwilligers)werk, waar 'noaberschap' is en iedereen zijn of haar steentje bijdraagt. En niet te vergeten: een wijk waar kinderen goed onderwijs krijgen, het bruist van de activiteiten en de bewoners wooncarrière maken en een stapje hoger komen op de sociaal-maatschappelijke ladder. Kortom; Velve-Lindenhof wordt een wijk waar de kansen voor het oprapen liggen, voor iedereen. Een krachtwijk dus, maar vooral een prachtwijk!

Velve-Lindenhof in 2007¹:

Velve-Lindenhof is een compacte, afwisselende en levendige volkswijk van ca. 74 ha. met ruim 4.700 inwoners en ruim 2.000 woningen. De wijk heeft te kampen met verschillende sociaaleconomische achterstanden, vooral in de twee subbuurten Nieuw Velve en Lindenhof. Een korte opsomming illustreert de uitdaging waar we voor staan:

- Een gedeelte van de woningvoorraad in de wijk is van slechte kwaliteit, vooral in de buurten Velve en Lindenhof. In enkele andere delen van de wijk voldoen de woningen ook niet meer aan de eisen van deze tijd. Het gaat hier ook om woningen die in particulier bezit zijn.
- Het voorzieningenniveau in de wijk is van slechte kwaliteit en erg verschaald. Zo is er bijvoorbeeld in de hele wijk geen pinautomaat meer te vinden.
- De openbare ruimte in een deel van de wijk is niet sociaal veilig door hofjes en doodlopende straten. Bewoners zijn dan ook niet erg tevreden over hun woonomgeving.
- Veel bewoners zijn afhankelijk van een uitkering en dat vaak al generaties lang. Voor een deel van de bewoners is werken 'not done'. Daarbij komt, dat veel bewoners in een sociaal-maatschappelijke achterstandspositie verkeren, er een sterke concentratie van multi problem gezinnen is en er een grote schuldenproblematiek bestaat. Bovendien zijn er veel éénoudergezinnen in de wijk. Allemaal factoren, die de afstand tot de arbeidsmarkt groot maken.
- Veel leerlingen gaan naar het speciaal onderwijs, verlaten de school voortijdig en krijgen lage vervolgadvisen. Een grote groep leerlingen gaat dan ook niet voor niets buiten de wijk naar school.
- In de wijk is sprake van een tweedeling; de arme kern en de rijkere rand. Hiertussen is weinig tot geen binding. De bewoners uit de kern zijn wel op de wijk gericht, de andere bewoners juist niet. De sociale cohesie van de wijk als geheel is niet groot, in deelgebiedjes juist weer wel.
- De kinderen bewegen nauwelijks, met alle gezondheidsrisico's van dien. Maar weinig kinderen en jongeren zijn lid van een sportvereniging. Er is ook geen sportvoorziening aanwezig, op één verouderde gymzaal na.

Maar Velve-Lindenhof is ook:

Een wijk waar veel bewoners zich actief inzetten voor elkaar en voor de buurt waarin ze wonen. Waar noaberschap heel gewoon is. Waar veel kansen liggen en waar ondernemersgeest heerst. Steeds meer bewoners pakken de kansen die ze aangeboden krijgen aan. Ze willen graag de volgende stap zetten op de sociaal-maatschappelijke ladder. Men is betrokken bij de wijk en bij de veranderingen die er spelen. Iedereen is enthousiast om van de wijk een krachtwijk te maken!

---

¹ Een uitgebreide beschrijving en analyse van de wijk is opgenomen in Bijlage 1.

De plannen

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de leefbaarheid van de wijk. En met succes. Maar er is meer nodig. Daarom hebben bewoners, corporaties (onder leiding van De Woonplaats) en de gemeente de handen ineen geslagen en een integraal plan voor de wijk opgesteld: 'Deelplan Velve-Lindenhof'. Een ambitieus plan, dat niet alleen de fysieke herstructurering van een deel van de wijk betreft, maar ook een sterk sociaal programma kent. Daarover vertellen we meer in dit actieplan.

In de volgende paragrafen wordt per thema weergegeven wat we extra willen doen om van Velve-Lindenhof de wijk te maken die we voor ogen hebben. In het overleg tussen de diverse partners, de gemeente én de bewoners zijn de volgende prioriteiten benoemd, waarvoor we (financiële) steun van het Rijk vragen:

- uitvoering van het sociaal programma gericht op participatie in de brede zin van het woord;
- realisatie van een Hart van de wijk; een centrum voor participatie en ontmoeting waarin onder meer een brede school en centrum voor jeugd en gezin komen;
- herinrichting van de openbare ruimte;
- realisatie van duurzame energievoorzieningen.

Bewoners centraal

De bewoners staan centraal in al deze plannen. Het gaat om hun toekomst, hun mogelijkheden, hun betrokkenheid, hun wijk. Ons motto spreekt dan ook voor zich:

'Er samen met de bewoners voor zorgen dat zij één of meer stapjes op de maatschappelijke ladder omhoog kunnen zetten.'

Leeswijzer

Het actieplan zoals dat voor u ligt is omvangrijk. Onderstaand geven we u graag wat tips voor het gebruik van dit plan.

- In hoofdstuk 1 geven we een korte omschrijving van de vier prioriteiten zoals we die hebben geformuleerd voor Velve-Lindenhof. Dit zijn de hoofdpunten uit ons programma.
- Hoofdstuk 2 tot en met 7 gaan in op de vijf thema's die de minister heeft benoemd en ons eigen zesde thema *sport en bewegen*. De hoofdstukken openen met een korte inleiding waarna we vertellen wat we willen bereiken, hoe we dat gaan doen en welke steun we graag van het Rijk ontvangen. De hierboven genoemde prioriteiten hebben in die hoofdstukken een plek onder één van de zes thema's.
- We sluiten in hoofdstuk 8 af met een overzicht van de kosten die met alle plannen gepaard gaan. Een heldere opsomming, waaruit duidelijk wordt wat we van het Rijk vragen.
- In de bijlagen is een uitgebreide beschrijving en een analyse van de wijk opgenomen, evenals een impressie van acties en maatregelen die al in gang zijn gezet.

Aan de slag

We willen met dit plan een duidelijk beeld schetsen van de huidige situatie in de wijk, de ideeën die er leven en de kansen, mogelijkheden en uitdagingen die voor het oprapen liggen. Uw participatie in de plannen zien wij als een extra steun in de rug om de bewoners van Velve-Lindenhof het thuis te kunnen bieden dat ze verdienen: een prachtwijk om trots op te zijn!

1. De prioriteiten

Het sociaal programma; iedereen doet mee

Alle bewoners van Velve-Lindenhof krijgen de kans om stappen te kunnen zetten op de maatschappelijke ladder. Dát is het uitgangspunt van het sociaal programma. Daarom moeten ze deel kunnen nemen aan het arbeidsproces en het maatschappelijk leven. Eigen verantwoordelijkheid is daarbij heel belangrijk. Mensen moeten hun persoonlijke leefsituatie zelf aan willen pakken. Het gaat in het sociale programma dan ook niet om achterstanden of problemen, maar om vooruitkomen. We willen perspectief bieden, kansen en ontwikkeling. We willen het vlammetje in de bewoners aanwakkeren om zelf een positieve verandering in hun leven te realiseren. Uniek is dat bewoners zelf bepalen wat hun persoonlijke vooruitgang is en wat hun eigen inzet daarbij is. Enschede ontwikkelt hiervoor een nieuw concept: 'Voor wat, hoort wat'. Bewoners gaan zoveel mogelijk zelf doen. Daardoor maken ze zich sterker en minder afhankelijk van instanties en hulpverleners (empowerment). Dit concept is de basis voor alle acties uit dit plan. In hoofdstuk 2 wordt het concept 'Voor wat, hoort wat' nader toegelicht.

Huis-aan-huis benadering

Een persoonlijke benadering vormt de spil van het programma. Elke bewoner wordt een individueel traject aangeboden gericht op werk, opleiding, opvoeding, zorg, participatie, inburgering etc. Dit doen we met een huis-aan-huis benadering. Voor deze aanpak wordt een actieteam met wijkcoaches samengesteld. De bewoner heeft dan nog maar met één aanspreekpunt te maken. In de aanpak staat (arbeids)activering centraal. Werk geeft structuur, werkt normerend, geeft eigenwaarde, genereert zelfstandigheid, zelfredzaamheid, biedt rolmodellen, et cetera. Dé sleutel tot sociale stijging. We hebben het dan over arbeid in de ruimste zin van het woord. Betaald werk is het mooiste, een participatiebaan is ook prima of anders vrijwilligerswerk. De gemeente, CWI en UWV hebben zich uitgesproken ervoor te zorgen dat er voor elke bewoner een passende baan beschikbaar is, in welke vorm dan ook. Ook het particulier ondernemerschap wordt gestimuleerd en begeleid door een ondernemerscoach. Zo levert iedereen een bijdrage aan het arbeidsproces en maatschappelijk leven, betaald of onbetaald.

De jeugd heeft de toekomst

De jeugd wordt niet vergeten in het sociaal programma en heeft zelfs onze prioriteit. We willen fors investeren in de ontwikkeling en begeleiding van de jeugd in de wijk. Het beheersen van de taal is succesvoorwaarde nummer 1 voor een succesvolle schoolcarrière. Daarom willen we dat alle doelgroepleerlingen een VVE traject volgen. Maar de ambities reiken verder. Ouders en professionals uit de wijk willen graag één peuteropvang voorziening voor opvang en educatie voor 0-4 jarigen. Een voorziening, waar alle kinderen naartoe kunnen, waarvoor geen drempel is, er geen financiële belemmeringen bestaan en waar kinderen programma's (o.a. VVE) aangeboden krijgen. De huidige twee peuterspeelzalen en het kinderdagverblijf gaan intensief samenwerken zodat ze gezamenlijk een voorziening neerzetten die aan deze ambitieuze vraag voldoet. Het mes snijdt dan aan twee kanten. Enerzijds stelt het ouders in staat te werken, of een opleidings-, inburgerings- of zorgtraject te volgen. Daarnaast is het een voorziening waar álle kinderen uit de wijk opvang en educatie op maat krijgen, zodat ze een goede start op de basisschool kunnen maken, zonder achterstanden. Belangrijk is ook dat alle ouders uit de hele wijk elkaar hier ontmoeten, of ze nu uit de kern of de rand komen en meer of minder succesvol zijn in het maatschappelijk leven.

Centrum voor Jeugd en Gezin

Om ouders maximaal te ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen, willen we versneld een Centrum voor Jeugd en Gezin in de wijk realiseren. Velve-Lindenhof wordt in Enschede voorrangswijk voor alle voorzieningen en maatregelen die hiermee samenhangen, zoals het ouderloket, invoering van opvoedingsondersteuningsprogramma Triple-P en het schoolmaatschappelijk werk.

We gaan ook het onderwijs de nodige impulsen geven met meer aandacht voor taal, lezen en sociaal-emotionele ontwikkeling. Daarbij gaan we de brede school verder ontwikkelen en de zorgstructuur versterken.

Het Hart van de wijk; centrum voor participatie en ontmoeting

Essentieel voor een prettig leefklimaat in de wijk is dat bewoners elkaar kunnen ontmoeten, dat er leuke sociale contacten zijn en dat men zich verbonden voelt met de wijk. Hiervoor zijn goede voorzieningen noodzakelijk die nu nog ontbreken. Daarnaast missen bewoners een laagdrempelige centrale voorziening waar ze terecht kunnen voor uiteenlopende zaken zoals onderwijs, opvang, opvoedingsondersteuning, vergaderruimte, educatie etc. We willen daarom een nieuw Hart van de wijk realiseren met daarin de brede school waarbinnen diverse partijen samenwerken, zoals welzijnswerk, ruimten voor jongeren, educatie, cultuur, jeugdzorg, politie, Centrum voor Jeugd en Gezin, kinderopvang. Het Hart van de wijk met de brede school Velve-Lindenhof biedt een vertrouwde en veilige omgeving voor kinderen, hun ouders, maar ook andere buurtbewoners. Een omgeving met voorzieningen, waar jong en oud binnen en buiten schooltijden terecht kan om zich te ontwikkelen, te leren, sporten, spelen, ontspannen en elkaar te ontmoeten.

We zijn ervan overtuigd dat een nieuw Hart van de wijk een spilfunctie kan vervullen in de participatie van bewoners. We willen bereiken dat bewoners hun zelfstandigheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid vergroten. We denken dit te kunnen doen door keuzes aan te bieden en te werken vanuit een *empowermentstrategie*. Het empoweren van burgers betekent dat zij zoveel mogelijk zelf doen, zich sterker maken en minder afhankelijk zijn van hulpverleners. Alle functies die in het Hart van de wijk komen, helpen de bewoners om dit te bereiken.

Herinrichting van de openbare ruimte

De huidige structuur van de openbare ruimte draagt niet bij aan leefbare en veilige woonomgeving. Maar het creëren van groen en een veilig openbaar gebied vraagt extra investeringen. We grijpen het moment aan om de openbare ruimte van de gebieden die aangepakt worden, grondig te herontwikkelen. We hebben de ambitie verhoogd van het optimaliseren tot het opnieuw inrichten. Een nieuwe inrichting biedt kansen voor o.a. sport- en speelvoorzieningen en openbaar groen. De bewoners in de wijk maken hier veel gebruik van.

Duurzame energievoorzieningen

Velve-Lindenhof moet een duurzame wijk worden, met woningen die energiezuinig zijn. Voor zowel de nieuwe als de bestaande woningen zetten we daarom in op minimaal een B-label. Verder zal gezocht worden naar de meest optimale vorm van energievoorziening voor deze wijk. Er wordt een financieringsconstructie aangeboden aan (toekomstige) huiseigenaren om de energiemaatregelen te kunnen treffen. Deze verdienen zichzelf binnen een paar jaar weer terug. Daarnaast zetten we in op het verminderen van het energieverbruik door voor alle nieuw te bouwen woningen uit te gaan van een EPC van maximaal 0,4.

De plannen per thema beschreven

2. Wonen in Velve-Lindenhof

Velve-Lindenhof is een echte volkswijk met ruim 4.700 inwoners en meer dan 2.000 woningen. Een deel van de woningvoorraad sluit echter niet meer aan bij de woonwensen en -eisen van deze tijd. Herstructureren is dus noodzakelijk. De plannen daarvoor zijn ambitieus. Er zal gesloopt, gebouwd en gerenoveerd gaan wonen. Maar niet zonder eerst goed geluisterd te hebben naar de bewoners van de wijk. Veel mensen geven aan dat ze graag in hun wijk willen blijven en denken actief mee over de manier waarop Velve-Lindenhof weer een prettige woonwijk kan worden.

2.1 Wat willen we bereiken?

In Velve-Lindenhof moeten de bewoners wooncarrière kunnen maken in de wijk zelf. Door een pakket aan maatregelen hoeven de bewoners de wijk niet uit wanneer ze een stapje hoger op de woonladder willen zetten. In totaal worden er ca. 400 woningen bijgebouwd, wat ruimte geeft voor 900 nieuwe bewoners in de wijk. Door de juiste keuzes te maken kunnen de volgende doelen bereikt worden:

- Het verbeteren van de kwaliteit van de woningvoorraad. Uitgangspunt is dat bewoners uit de huurwoningen in het herstructureringsgebied, terug kunnen keren in de wijk. We willen dat bereiken door:
  - Nieuwbouw van grondgebonden koopwoningen
  - Nieuwbouw van grondgebonden huurwoningen
  - Beperkte renovatie van bestaande sociale huurwoningen
  - Renovatie van bestaande slechte particuliere woningen
- Het verminderen van het energieverbruik door voor alle nieuw te bouwen woningen uit te gaan van een EPC van maximaal 0,4.
- Het vergroten van de differentiatie in leefstijlen, woonmilieus en inkomensklassen in de wijk door op enkele plaatsen specifiek te bouwen voor bijvoorbeeld ouderen, kunstenaars of bijzondere doelgroepen.

2.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen?

We hebben een *Vijf Sporen Plan* opgesteld waarmee we de woningvoorraad in Velve-Lindenhof weer eigentijds kunnen maken. Een aantal sporen loopt al of staat in de kinderschoenen. Maar tot op heden zijn er nog niet voldoende middelen beschikbaar om alles volledig te kunnen ontwikkelen. Daarom moesten we prioriteiten stellen. Dit is het moment om een extra slag te maken. Hieronder worden de vijf sporen nader toegelicht. Opvallende kernpunten zijn:

- In de totale wijk worden ca. 400 woningen bijgebouwd:
  - ca. 400 woningen en een aantal bedrijfs- en maatschappelijke panden worden gesloopt.
  - ca. 800 nieuwe woningen worden gebouwd
  - ca. 35 woningen worden gerenoveerd
  - ca. 10.000m² commercieel en maatschappelijk vastgoed wordt gebouwd.
- Alle bewoners die dat willen, kunnen in de wijk blijven wonen. Dit is onder andere mogelijk doordat de corporaties bereid zijn hun woningen aan elkaars huurders te verhuren.
- Alle particuliere eigenaren die dat willen, krijgen procesbegeleiding bij de verbetering van hun woning.
- Alle bewoners worden betrokken bij de bouw van hun nieuwe of te renoveren woning d.m.v. een intensief participatieproces.
- Velve-Lindenhof moet een duurzame wijk worden, met woningen die energiezuinig zijn. Voor zowel de nieuwe als de bestaande woningen wordt daarom ingezet op minimaal een B-label.

- Alle nieuw te bouwen woningen in de wijk door De Woonplaats, worden gerealiseerd met een EPC van maximaal 0,4.
- Bij te renoveren woningen vormt het verbeteren van de energieprestatie en daarmee gepaard gaande verlaging van energiekosten voor de bewoner een essentieel onderdeel van de aanpak.
- Er wordt een experiment gestart met huurders-opdrachtgeverschap waarbij huurders zeggenschap over het ontwerp van hun nieuwe huurwoning krijgen. Deze huurders worden in de gelegenheid gesteld de woning op een later tijdstip te kopen.

2.2.1. Bouwprogramma herstructurering

Er zijn twee leidende principes voor het bouwprogramma:

- Bewoners uit Velve-Lindenhof van wie de woning gesloopt gaat worden, krijgen de garantie dat zij terug kunnen keren in een (sociale huur)woning in de wijk;
- Voor het overige is de ambitie gericht op de bouw van grondgebonden koopwoningen in het (middel)dure segment.

Koop of huur?

Is het reëel om koopwoningen te bouwen in Velve-Lindenhof? De wijk heeft in Enschede immers geen goed imago. Er zijn echter ook delen van de wijk zoals de Oostburgweg en de Gronausestraat waar weer dure woningen staan en waar wellicht bij aangesloten kan worden. De Woonplaats heeft uitgebreid met de bewoners overlegd over de plannen. Uit een recente enquête bleek dat er in ieder geval zo'n 125 tot 190 sociale huurwoningen nodig zijn voor bewoners die graag in de wijk willen blijven wonen. Daarnaast bleek er veel behoefte te zijn aan de huisvesting voor ouderen. Ons Huis heeft midden in Velve-Lindenhof een complex met 48 ouderenwoningen in aanbouw.

Voor de hele wijk zal een stedenbouwkundig plan opgesteld worden met een bijpassend bouwprogramma per project. De bouwprojecten en de beschikbaarheid van vrijkomende woningen bij verschillende woningbouwcorporaties worden op elkaar afgestemd. Daardoor kunnen bewoners die dat willen, makkelijker in de wijk blijven wonen.

Rood- en grijsbouw

De Airay-woningen in eigendom van De Woonplaats en de vooroorlogse woningen in de Lindenhof van De Woonplaats worden grotendeels gesloopt. Dit is het resultaat van een uitgebreid bewonersparticipatie-traject. Van de in totaal 337 huurwoningen hebben 35 mensen er voor gekozen om hun woning te laten renoveren. Ca. 125 bewoners hebben aangegeven terug te willen keren in een sociale nieuwbouwwoning. Ongeveer 30 mensen hebben geen voorkeur aangegeven en zullen, indien zij de wijk niet verlaten, eveneens in een sociale nieuwbouwwoning terugkeren. Op dit moment is er een verhuurstop ingesteld en staan ca. 30 woningen leeg.

Huygensstraat/Leeghwaterstraat

Woningcorporatie Ons Huis vervangt de bestaande duplexwoningen door ca. 35 nieuwe grondgebonden woningen. De duplexwoningen staan al voor een deel leeg en het verhuizen zal naar verwachting zonder problemen verlopen.

Hart van de Wijk

Er wordt gewerkt aan de realisatie van een cluster van voorzieningen, het Hart van de Wijk. Dit is één van de belangrijkste speerpunten in het totale plan. Daarvoor zullen ca. 40 huurwoningen van Domijn en Ons Huis gesloopt moeten worden. Of er in of rondom het Hart van de Wijk nieuwe woningen gebouwd kunnen worden moet nog verder uitgewerkt worden in het stedenbouwkundig plan.

Kleine locaties

In de wijk zijn nu al een paar kleine bouwlocaties beschikbaar. Wordt het Hart van de Wijk gerealiseerd, dan zullen er nog enkele locaties vrijkomen die bebouwd kunnen worden. De invulling van deze locaties zal meegenomen worden in het nieuwe stedenbouwkundig plan. Naar schatting is

er ruimte is voor ca. 80 grondgebonden woningen voor nog nader te bepalen doelgroepen. Nadere studies voor exacte aantallen zijn noodzakelijk.

2.2.2. Duurzame energievoorzieningen

Voor zowel de nieuwe als de bestaande woningen wordt ingezet op minimaal een B-label. Verder zal gezocht worden naar de meest optimale vorm van energievoorziening voor deze wijk. Er wordt een financieringsconstructie aangeboden aan (toekomstige) huiseigenaren om de energiemaatregelen te kunnen treffen. Deze verdienen zichzelf binnen een paar jaar weer terug. Daarvoor vragen we experimenteeruimte om met de corporaties uit te zoeken in hoeverre voor deze extreem energiezuinige woningen buiten het reguliere huurprijsbeleid om geopereerd kan worden.

2.2.3. Herontwikkeling Lage Bothof Noord en Zuid

Aan de Lage Bothofstraat staan nu nog merendeels verpauperde overblijfselen van de textielindustrie. Het negatieve beeld van deze locatie straalt uit op een veel groter gebied. We willen dit gebied transformeren naar een hoogwaardig woon- en winkelgebied.

De nadruk ligt op koop- en/of huurwoningen in het (middel)dure segment (appartementen en grondgebonden woningen). Daarnaast lijkt de bouw van een beperkt aantal sociale huurwoningen wenselijk. De aankoopvisie van het gebied aan de noordzijde van de Lage Bothofstraat (Lage Bothof Noord) was oorspronkelijk gebaseerd op 350 woningen en 10.000m² commercieel. Het aantal woningen in de huidige plannen bedraagt 300. Dit aantal willen we nog verder terugbrengen tot 250. Aan de zuidkant van de Lage Bothofstraat (Lage Bothof Zuid) ligt nu een grondgebonden woonprogramma van 90 woningen. Ook hier bestaan ideeën dit terug te brengen naar een aantal van 60 woningen. We vragen het Rijk bij te dragen, zodat de gewenste transformatie daadwerkelijk kan plaatsvinden. Hierdoor kunnen we een kleiner aantal woningen bouwen met een betere leefkwaliteit en meer ruimte (250 en 60).

2.2.4. Particuliere pandverbetering

We willen particuliere woningbezitters stimuleren hun panden te verbeteren. De gemeente Enschede heeft een naam als het gaat om stimuleren van particuliere pandverbetering. Bewoners uit de aangewezen prioriteitsgebieden krijgen de mogelijkheid een verbeterplan te laten ontwikkelen. De gemeente stelt daarvoor subsidies beschikbaar en de eigen bijdrage kan worden gefinancierd met een SVn lening. Eigenaren zijn dus zelf opdrachtgever voor de verbetering van hun pand. Juist dit laatste is erg belangrijk voor het ondersteunen en versterken van de participatievaardigheden van bewoners. Al eerder was een deel(tje) van de wijk aangewezen als prioriteitsgebied (o.a. de Lipperkerkstraat). De gemeente wil dat gebied nu uitbreiden door nog een aantal straten aan te wijzen. Voor nog ca. 75 panden in de Lipperkerkstraat en 45 in andere straten van de wijk is een gemeentelijke investeringsimpuls noodzakelijk. Deze panden vertonen een duidelijke neerwaartse spiraal op de woningmarkt en hebben een negatieve invloed op de omliggende straten. De panden staan aan de Oostveenweg, Pluimstraat, Esstraat en Leijdsweg. De benodigde investering hiervoor bedraagt ruim € 20.000,- per woning. De bewoners kunnen zelf aangeven wanneer ze aan het project mee willen doen. Mensen die niet reageren worden door de gemeente zelf benaderd. Er zal gezocht worden naar vernieuwende verbeterarrangementen (zodanig in overleg met SenterNovem, PEGO) waarin ook energiebesparing een prominente rol speelt.

Door de drie corporaties wordt in een gezamenlijke onderneming, de Neighborhood Corporation Enschede (NCE) nauw aangesloten op dit project van particuliere pandverbetering. Verschillende panden die te slecht zijn om op te knappen, worden en zijn opgekocht door deze wijkontwikkelingsmaatschappij waarna nieuwbouw plaats vindt. Ook worden enkele overlastgevende bedrijven verplaatst waardoor er ruimte komt in de wijk voor nieuwe woningen.

2.2.5. Wijkconciërges

De bewoners vinden het belangrijk dat er wijkconciërges/buurtbeheerders in de wijk werkzaam zijn. Niet alleen voor de leefbaarheid en het beheer van de wijk, maar ook vanwege de sociale rol die deze persoon kan spelen. De contacten met een wijkconciërge zijn meestal laagdrempelig. Dit maakt het

makkelijker om de bewoners te helpen bij het versterken van de zelfwerkzaamheid en zelfredzaamheid. Hij kan bewoners aanspreken op hun gedrag en stimuleren bij te dragen aan de goede leefbaarheid van de wijk. Dit is van groot belang, omdat een deel van de wijk gaat herstructureren. Een dergelijke periode gaat altijd gepaard met tijdelijk lege plekken, onrust en rommel. Om te voorkomen dat de wijk verpaupert, willen bewoners, gemeente en instellingen graag vaart zetten achter het aanstellen van wijkconciërges (en niet alleen in de herstructureringsgebieden). Het idee is om voor deze functie iemand uit de wijk aan te trekken.

2.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema geven we een overzicht wat er nodig is om de acties uit het *Vijf Sporen Plan* uit te kunnen voeren. Het schema toont, wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
Woningbouw herstructurering		€ 68.000.000	
Herontwikkeling Lage Bothof Noord	€ 1.250.000 € 5000 per woning BLS	€ 92.300.000	€ 4.000.000
Herontwikkeling Lage Bothof Zuid	€ 300.000 € 5000 per woning BLS	€ 18.000.000	€ 4.250.000
Particuliere pandverbetering	€ 2.250.000 € 1,65 mln. aan leningen via SVn - € 600.000 proces-begeleiding uit ISV2 - Dit is bovenop de reeds verstrekte leningen en begeleiding van al verbeterde panden (€ 500.000)		€ 2.400.000 (75 + 45 extra woningen x 20.000); subsidie aan eigenaren
Neighbourhood Corporation Enschede		€ 7.000.000	
Wijkconciërges			€ 600.000 € 150.000 per jaar
Participatiemedewerkers		€ 600.000	
Duurzame energievoorzieningen		€ 3.500.000 700 woningen x € 5000	€ 3.500.000 700 woningen x € 5.000

Experimenteerruimte

Naast bovenstaande financiën vragen we van het Rijk ook experimenteerruimte.

- Voor het realiseren van extreem energiezuinige woningen, willen we graag samen met de corporaties en het Rijk uitzoeken in hoeverre er buiten het reguliere huurprijsbeleid om geopereerd kan worden.
- We willen een experiment starten met huurders-opdrachtgeverschap waarbij huurders zeggenschap over het ontwerp van hun nieuwe huurwoning krijgen. De huurders moeten in de gelegenheid gesteld worden hun woning op een later tijdstip te kopen.
- Voor het herstructureringsprogramma willen we onthefving van de Europese regels voor aanbesteding. Dit maakt het onder andere mogelijk om meer afspraken op maat en flexibel afspraken met bouwondernemers te maken, bijvoorbeeld bij het in dienst nemen van mensen uit de wijk.

3. Leven en werken in Velve-Lindenhof

De werkloosheid in Velve-Lindenhof ligt boven het stedelijk gemiddelde. Willen bewoners daadwerkelijk stijgen op de maatschappelijke ladder, dan zullen ze begeleid moeten worden naar een passende baan. Maar tegelijkertijd ook leren om voor zichzelf op te komen en te zorgen. Speciaal daarvoor zijn maatregelen bedacht die worden besproken in dit hoofdstuk. Van empowerment van bewoners tot en met het stimuleren en coachen van zelfstandig ondernemerschap.

3.1 Wat willen we bereiken

Onze grote uitdaging is het zichtbaar terugdringen van de sociale problematiek op het gebied van werk, welzijn, participatie, integratie, armoede, zorg en veiligheid. Omdat we *iedereen* aan de slag willen helpen, willen we inzetten op *individuele begeleiding*. Van belang is het vergroten van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Belangrijke doelen zijn:

- Terugdringen van de werkloosheid: het aantal niet-werkende werkzoekenden gaat omlaag van 14,4% naar het stedelijk gemiddelde (nu 9,2%).
- Terugdringen van werkloosheid en armoede: het aantal huishoudens met een WWB uitkering gaat omlaag van 9,2 % tot het stedelijk gemiddelde (nu 5,6%)
- Groei van het aantal ondernemers en versterken van het ondernemersklimaat.
- Behoud en/of uitbreiding van het aantal bedrijfsruimten in de wijk.
- Bevorderen van participatie door een meer dan evenredige re-integratie en activering van uitkeringsgerechtigden en andere inwoners: *alle* bewoners van Velve-Lindenhof participeren in werk, opleiding, zorg of op een andere manier.
- Het verminderen van armoede en schulden door meer inkomen uit werk.

3.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen: het sociaal programma

De al bestaande sluitende zorgstructuur is succesvol gebleken (zie voor een beschrijving bijlage 2). In de dagelijkse praktijk, op basis van een stedelijk Convenant, aanvaarden 26 instellingen uit zowel de justitiële, zorg- en onderwijsketen de regie van onafhankelijke gemeentelijke procesregisseurs en zogenaamde 'probleemhouders' (regisseurs op één specifieke casus). Het systeem kent een 'opschalings'-mogelijkheid richting Stedelijk Interventieteam (een beslisforum op directieniveau), maar van deze mogelijkheid hoeft zelden gebruik te worden gemaakt, omdat onder leiding van genoemde regisseurs de partijen tot onderhandelingsresultaten en afstemming komen. Meestal wordt hierbij iets van de eigen autonomie ingeleverd, ten behoeve van een gezamenlijke aanpak. Integraliteit en probleemgerichtheid zijn hierbij concrete resultaten (en niet langer slechts uitgesproken intenties). Zo'n sterke koppeling tussen onderwijs, zorg en justitie (Veiligheidshuis Enschede) met het doel de ernstige sociale problematiek op te lossen, is al uniek in Nederland (best practice van InAxis/BZK), maar is nog onvoldoende. Het kan nog beter. Het systeem vergt nog veel overdracht, omdat de regisseurs meestal niet de signaleerders of 'vinders' zijn. Het vergt ook nog te veel overleg (hoewel het aantal overlegvormen in de stad ten opzichte van andere steden veel minder is, er is enorm in gesaneerd):

- Burgers hebben nog steeds met te veel instanties en hulpverleners te maken.
- Uitvoerenden die over een casus onderhandelen met andere partijen, moeten hun voorstellen nog maar intern in hun eigen organisaties zien te slijten.
- De bevoegdheid om te beslissen over essentiële zaken in het leven van mensen (wonen, financiën, hulp en ondersteuning, et cetera) is verdeeld over veel te veel instellingen en dus ook veel te veel mensen.
- Ondanks deze vernieuwende aanpak worden nog te weinig mensen bereikt.

Ook de Huis aan Huis aanpak in Velve-Lindenhof is succesvol geweest en heeft de afstand tussen bewoners en instellingen al veel kleiner gemaakt. Deze actieve afstemming met de wijkbewoners, in hun eigen huis, leverde veel concrete verbeteringen op in het leven van mensen en een sterke

toename van kennis en ervaring bij de instellingen (voor een nadere beschrijving zie bijlage 2). Toch was ook deze aanpak nog niet voldoende: het was nog gericht op een te beperkt aantal bewoners en te incidenteel van aard (geen lange adem). Daarom willen we en moeten we nog een stuk verder gaan! Dit blijkt uit een aantal kernpunten:

- Alle bewoners van de hele wijk worden de komende vier jaar huis-aan-huis bezocht door een vast Actieteam met verregaand bevoegde wijkcoaches. De wijkcoaches komen in de plaats van vrijwel alle huidige hulpverleners.
- Alle bewoners van de hele wijk krijgen hierdoor een individueel traject op maat, waarbij er aangesloten wordt bij de individuele talenten, kansen, behoeften en noden.
- Resultaat is dat elke bewoner in het maatschappelijk proces participeert. Als dit niet via een reguliere baan lukt, dan via een participatie- of terugkeerbaan of een onderwijs-/zorgtraject.
- Dat betekent dat er voor elke bewoner een passende baan beschikbaar is, in welke vorm dan ook.
- Uitgangspunten zijn: wij komen naar u toe, bij u thuis, bij u in de wijk!
- En: voor wat, hoort wat als basisstrategie voor gedragsverandering.

3.2.1 Actieteam met verregaand bevoegde wijkcoaches

Speciaal voor de Velve-Lindenhof komt er een herkenbaar Actieteam met bevoegde wijkcoaches. Het team legt huis aan huis contact met alle bewoners van de wijk. Het huidige model van intensieve samenwerking en ketenregie wordt verlaten en ingeruild voor een verregaande ruimte voor zeer professionele hulpverleners die voor het eerst echt integraal werken. Een volstrekt nieuwe benadering in Nederland, gevoed door de eensluidende inspectierapporten die zich over de tragiek van Savanna en Jessica ten gevolge van de vastgelopen bureaucratie hebben gebogen.

Verregaande bevoegdheden

De coach kan echt zaken doen, krijgt harde en zwart op wit bevoegdheid op het gebied van:

- De wet Werk en Bijstand (beslissingen over o.a. uitkeringen en bijzondere bijstand)
- Wet op de jeugdzorg (indicaties stellen, bevoegdheden gezinsvoogd, jeugdreclassering etc.)
- Indicaties Wet Maatschappelijke Ondersteuning (indicaties zorgloket en CIZ)
- Werk van de woonconsulent, beslissingen over het traject tot en moment van uit huiszettingen
- Indicatie tweedelijns voorzieningen
- Woonbegeleiding (nu door RIBW, Humanitas, Leger des Heils, Verslavingszorg, MEE , et cetera)
- Gezinscoaching en maatschappelijk werk
- Outreachende hulpverlening GGZ
- Schuldhulpverlening
- En anderen

Het komt er op neer dat alle betrokken organisaties de wijkcoach beschouwen als hun eigen medewerker en alle bevoegdheden en competenties meegeven die de afzonderlijke hulpverleners nu hebben. Omdat er veel overlap zit in de huidige werkzaamheden, is dit een realistisch voorstel. De wijkcoach wordt een soort huisarts in de eerstelijns en kan slechts bij geconstateerde complexiteit doorverwijzen naar de tweede lijn (bijvoorbeeld traject bij de GGZ) of Verslavingszorg. Alle eerstelijns activiteiten doet de coach zelf.

Eigenlijk is het terug naar de eenvoud: degene die ziet en er gevoel bij heeft, bepaalt wat er nodig is en zet het in gang. De coach is van alle markten thuis, spreekt de taal en kent de codes van de wijk. De wijkcoaches komen in de plaats van alle casemanagers van de diverse genoemde instellingen. De instellingen blijven hun geormerkte budget voor de wijk beschikbaar stellen, maar dan aan de wijkcoaches. De wijkcoaches beschikken daarmee over een investeringsbudget, dat naar eigen inzicht

kan worden ingezet voor allerlei bijzondere maatregelen/aanschaffen die nodig zijn om Huis aan Huis beweging te maken. Elk huishouden/gezin krijgt een maatwerktraject.

Het team zal bestaan uit mensen die speciaal geselecteerd worden en over de benodigde competenties beschikken, dan wel daartoe worden opgeleid. De wijkcoaches zijn activerend op het niveau van individuen en gezinnen, maar ook van groepen in de wijk. De wijkcoach is dus welzijns/jongerenwerker en hulpverlener in één. Het team staat in nauw contact met de wijkraad, de speeltuin, het buurthuis en andere bewonersvertegenwoordigers. Hun werkruimte is de huiskamer, ze zijn de hele dag in de wijk, werken niet volgens kantoor tijden, ze zijn er als ze er moeten zijn, ook 's avonds, in de vakanties en in de weekenden.

Het Actieteam krijgt de ruimte voor hardnekkige problematiek nieuwe arrangementen te beproeven.

Te denken valt aan:

- Mogelijkheid opname van mensen in een gedwongen setting bij een categorie mensen met een 'net-niet-problematiek' (net niet betekent hier: net niet een duidelijk gevaar voor zichzelf of de omgeving, maar wel buitengewoon zorgwekkend en tot overlast van de buurt).
- Voorwaardelijke bijstandsverstrekking bij huurschuldsanering, waarbij de corporatie financieel tegemoet wordt gekomen, maar waarbij de huurschuld voor de bewoners open blijft staan, om zo de motivatie bij de cliënt vast te houden.

Het doel: sociale stijging

Het team geeft uitvoering aan het sociale programma, waarin de onwrikbare overtuiging centraal staat (bij bewoners en instellingen) dat sociale stijging mogelijk is. Maar dat sociale stijging niet komt aanwaaien of op een presenteerblaadje wordt aangeboden. Voor wat, hoort wat. Inactiviteit, ontduiken, kinderen kansen onthouden en versmering van de openbare ruimte wordt niet getolereerd. Indien nodig wordt er gehandhaafd. Voor veel burgers in de wijk is deze houding van de overheid en de instellingen een revolutie. Ze zijn heel anders gewend. Er worden nu kansen geboden, voor sociaal herstel, voor participatie, waarbij de burger zelf aan het roer staat en zich niet als hulpafhankelijke behoeft te gedragen.

Arbeidsactivering en participatie staan centraal. Werk geeft structuur, werkt normerend, geeft eigenwaarde, genereert zelfstandigheid, zelfredzaamheid, biedt rolmodellen, etc. Het is vaak de sleutel tot sociale stijging. Daarbij gaat het om arbeid in ruime zin, betaald werk is het mooist, maar een participatiebaan of anders vrijwilligerswerk kan ook een goede oplossing zijn. Het gaat er om dat iedereen een bijdrage levert aan het arbeidsproces en maatschappelijk leven, betaald of onbetaald.

Presentie

De wijkbewoners krijgen concrete, directe en nabije ondersteuning bij het aanpakken van hun problemen en het pakken van kansen. Voor de werkers betekent het ouderwets: kennen en gekend worden. Snelle praktische ondersteuning geven, af en toe een lange adem aanpak op multiproblematiek. De bewoners opzoeken in hun huiskamer of waar het ook maar nodig is en de spreekkamer dus inruilen voor de huiskamer of voor een herkenbare plek in de wijk, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin dat in de wijk moet komen.

Eerlijk, direct en duidelijk

De coaches benoemen helder de problemen en geven aan welke scenario's zich zouden kunnen voordoen wanneer er niets gebeurt. Ze bieden concrete ontwikkelingskansen, maar laten er geen misverstanden over bestaan dat de ontwikkelingskansen van kinderen, van kwetsbaren -achter de voordeur en in de openbare ruimte- worden beschermd. Er wordt ondersteund (in vertrouwen), maar ook altijd bewaakt. Wanneer nodig worden stappen richting instellingen als het AMK in gang gezet. Afspraken worden altijd nagekomen. De coach is een vertrouwenwekkende onderhandelaar, stelt mensen voor keuzes, spreekt hun eigen kracht aan, neemt nooit iets over en werkt met het principe van voor wat, hoort wat.

Pilot voor de stad Enschede

Het team doet ervaring op voor de rest van de stad. Het heeft dan ook de status van pilot voor de stad Enschede. Samen met het Kennis Instituut Stedelijke Samenleving (Universiteit Twente) wordt onderzocht hoe we de kennis kunnen verdiepen en delen met anderen.

Van het Rijk vragen we een bijdrage voor een aantal wijkcoaches, de leiding, ondersteuning en ontwikkeling van het team en evaluatie door wetenschappelijk onderzoek.

De volgende onderdelen zijn ondersteunend aan en voorwaardescheppend voor de sociale aanpak zoals zojuist beschreven.

Een nieuw concept: VOOR WAT, HOORT WAT

In dit concept gaat het niet om achterstanden of problemen, maar om vooruitkomen. Termen als perspectief, kansen en ontwikkeling passen in deze aanpak. Bewoners *bepalen zelf* wat hun persoonlijke vooruitgang is en wat *hun eigen inzet* daarbij is (voor wat, hoort wat dus).

Doel is om mogelijkheden te creëren voor bewoners om zich verder te ontwikkelen (één of meer stappen omhoog op de sociale ladder), om de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de bewoners te vergroten, om zo sociale stijging te realiseren. Doel is ook het in gang zetten van een proactieve houding gericht op het verbeteren van de persoonlijke leefsituatie. Het gaat erom het vlammetje in de bewoners aan te wakkeren om zelf een positieve verandering in hun leven aan te brengen. Bewoners gaan zoveel mogelijk zelf doen en maken zich daardoor sterker en minder afhankelijk van instanties en hulpverleners (empowerment).

De benadering past bij de wijk; de handelsgeest en het naoberschap van de wijk sluit er goed op aan.

3.2.2 Werk, werk, werk

De belangrijkste factor voor participatie in onze maatschappij is het hebben van werk. De gemeente, het CWI en UWV zetten daarom gezamenlijk alles op alles om de bewoners van Velve-Lindenhof uit de uitkering en weer aan het werk te krijgen. *Alle bewoners (met een vorm van uitkering) van Velve-Lindenhof krijgen een individuele aanpak op maat, via de huis-aan-huis aanpak.* Dat betekent dat we gezamenlijk onze capaciteit richten op het aan het werk helpen van de bewoners naar het liefst reguliere arbeid, of anders een terugkeer of participatiebaan, of in het uiterste geval een zorgtraject. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden om mensen in te zetten bij het opknappen van de wijk. Verder is het particulier ondernemerschap ook een mogelijkheid. Een belangrijke rol wordt hierin vervuld door het Werkplein, waarin het CWI, UWV en gemeente Enschede samenwerken aan het bieden van werk en uitkering.

Daarvoor is een aantal zaken nodig:

- Om zoveel mogelijk bewoners van Velve-Lindenhof aan het werk te helpen, gaat Enschede contracten op maat afspreken met grote werkgevers. Zo zijn er al afspraken met Hartman en Twente Milieu. Bijzonder is dat een onderdeel van die afspraken is dat de eerste selectie voor kandidaten wordt gedaan onder bewoners van Velve-Lindenhof. Ook deze bedrijven zetten zich in voor de 40-wijken aanpak!
- Inzet van de onlangs opgerichte Taskforce Banen om te zorgen dat er voldoende passend werk is.
- Versneld en experimenteel starten van de gecombineerde inzet van het W-deel, WI-geld en WEB-gelden via een participatiefonds. Het ministerie van SZW werkt momenteel aan het opstellen van een kader hiervoor, wij willen dit instrument echter nu al kunnen inzetten. Dit maakt de integrale

aanpak veel beter mogelijk. Daarbij is dus op z'n minst noodzakelijk dat de gemeente de financiële budgetten uit het W-deel naar eigen inzicht kan inzetten en daarbij niet afhankelijk is van Rijksregelgeving.

- Bijdragen van het Rijk zodat werkzoekenden (op z'n minst) niet in de armoedeval terecht komen. Het gaat hier dan vooral om opheffing van belemmerende regelgeving, bovenop op de VAZALO wetgeving waarbij Enschede in de pilot meedoet. Het moet voor bewoners aantrekkelijk worden om te werken, ook financieel. We willen dit kunnen belonen door het verstrekken van een financiële bonus. Daarnaast willen we bewoners die weer aan het werk gaan, kunnen garanderen dat ze gedurende de eerste vijf jaar niet op hun huurtoeslag worden gekort. Hierbij moet wel worden voorkomen dat mensen na vijf jaar alsnog in de armoedeval terecht komen en worden ontmoedigd om te werken.

3.2.3. Wijkeconomie

Velve-Lindenhof is een typische woonwijk, waarin relatief veel *kleinschalige* bedrijvigheid plaatsvindt. Er zijn geen grote bedrijven met veel arbeidsplaatsen. Wel zijn er aan de randen van de wijk twee winkelcentra (een grote en een kleine) en een bedrijventerrein. Midden in de wijk bevindt zich een winkelstrip. De aanwezige bedrijvigheid geeft levendigheid aan de wijk en kan een rol vervullen bij integratie: zien werken doet werken. Ook vervullen bepaalde bedrijven een ontmoetingsplaats voor de wijkbewoners en/of hebben ze een verzorgende functie voor de wijk (persoonlijke dienstverlening, detailhandel, zorg etc.). Juist deze functies willen we versterken door enerzijds het (bestaande en nieuw) ondernemerschap te stimuleren en anderzijds de wijk te profileren als vestigingsplaats voor kleinschalige bedrijvigheid. Dit willen we doen door te zorgen voor nieuwe mogelijkheden voor *bedrijfslocaties* en het aanstellen van een *ondernemerscoach*.

Voor groei van bedrijvigheid in de wijk is het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor bedrijven. Het gaat dan niet alleen om hoogwaardige panden, maar ook de zogenaamde 'rommellocaties'. Leegstaande verspreide (winkel)panden en garageboxen kunnen bijvoorbeeld vaak goed ingezet worden voor kleine bedrijven in de dienstverlening, praktijkruimte of maatschappelijke functies. Ook moet groeiende bedrijfjes een nieuwe ruimte geboden kunnen worden en is het belangrijk om tijdens herstructureringswerkzaamheden van woningen alternatieve bedrijfsruimte te kunnen bieden. We willen *concentratiegebieden aan de randen van de wijk aanwijzen* (met eventueel een soort bedrijfsverzamelgebouw), zodat een goede bedrijfslocatie geboden kan worden.

De ondernemerscoach is er voor het stimuleren van de (potentiële) ondernemer. De belangrijkste taken van deze coach zijn:

- *Begeleiden en stimuleren van bewoners (startende ondernemers) bij hun bedrijfsstart.* Door het starten van een bedrijf kunnen mensen (op termijn) in hun eigen levensonderhoud voorzien. Bedrijfsstart is dan een alternatief voor het zoeken van een baan bij een werkgever. Ook kunnen werkzaamheden die nu in het grijze en zwarte circuit worden uitgevoerd naar wit worden omgezet. Op deze wijze kan het aantal (kleine) bedrijven en/of ondernemers in de wijk groeien. Dit is een mogelijke invulling van het doel: iedereen aan de slag.
- *Versterken van het ondernemersklimaat in de wijk via het (oprichten van een) ondernemersnetwerk en het bieden van ondersteuning aan bestaande ondernemers.* Vooral daar waar sprake is van grootscheepse (fysieke) herstructurering van de wijk is het belangrijk zittende ondernemers ondersteuning te bieden bij het vinden van bijvoorbeeld nieuwe bedrijfsruimte. Een netwerk biedt daarbij kansen voor een duurzame en toekomstige versterking van de bedrijven.
- *Ondersteunen van bedrijven die niet kunnen doorgroeien op de huidige locatie of overlast veroorzaken in de wijk.* Dit kan door het zoeken van een nieuwe locatie in bijvoorbeeld concentratiegebieden. Niet alle bedrijven passen wegens hun werkzaamheden tussen de woningen. Door het aanwijzen van concentratiegebieden aan de randen van de wijk (met eventueel een bedrijfsverzamelgebouw) kan een alternatieve bedrijfslocatie worden geboden.

Daarnaast coacht de ondernemerscoach bestaande ondernemers om 'van marginaal naar succesvol' door te groeien. Hij scout starterstalent in de wijk, onderzoekt de behoefte naar bedrijfsruimte en helpt grijs- en zwartwerkers om hun werk om te zetten in een eigen bedrijf.

3.2.4. MIRO en Lage Bothof terrein

Goede detailhandelsvoorzieningen zorgen voor een leefbare wijk waar mensen graag wonen en werken. Op het zogenaamde 'MIRO-terrein' en op de het Lage Bothof terrein zijn deze detailhandelvoorzieningen aanwezig. De MIRO-locatie heeft een functie als groot wijkwinkelcentrum. en zal in de toekomst worden heringevuld door een AH XL formule en GDV-achtige zaken (schoenen, huishoudelijke artikelen, kleding, et cetera). Beide voorzieningen zijn momenteel echter verouderd en de openbare ruimte is niet uitnodigend en toegankelijk. De gemeente wil de eigenaren stimuleren om het gebied te upgraden en heeft daarover regelmatig overleg met hen. Om de projecten te versnellen, willen we een vorm van (financiële) stimulering door bij te dragen aan de herontwikkeling van de openbare ruimte en de ontsluiting. Achter het huidige MIRO-terrein is een aantal industriële bedrijven gevestigd dat ook gebaat is bij een verbeterde ontsluiting en bereikbaarheid. Hier kan ook nog ruimte gevonden worden voor bedrijven die om welke reden dan ook uit de wijk geplaatst (willen) worden.

3.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema is samengevat wat er nodig is om de acties te kunnen uitvoeren. Daarin is te zien wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
Actieteam wijkcoaches (incl. VWHW)	€ 2.240.000 7 extra fte per jaar x € 80.000 samen met instellingen	€ 200.000 0,5 fte voor 4 jaar	€ 2.160.000 3 fte extra per jaar x € 80.000 + projectbudget
Werk, werk, werk	€ 2.500.000	€ 500.000 De Woonplaats; 50 gezinnen a € 10.000	
Upgraden MIRO-terrein			€ 500.000 Ontsluiting en buitenruimte
Ondernemerscoach			€ 300.000 1 fte X € 75.000
Bedrijfsverzamelgebouw, huisvesting			€ 100.000 € 25.000 starterssubsidie per jaar

Experimenteerruimte

Naast bovenstaande financiën vragen we van het Rijk ook experimenteerruimte, namelijk:

- Ruimere regelgeving op het gebied van indicatiestelling, zodat het Huis-aan-huis Actieteam ook bevoegd is om indicaties te stellen op meerdere gebieden. Bij de nadere uitwerking willen we hier graag concrete afspraken met het Rijk over maken.
- Versneld en experimenteel starten van de gecombineerde inzet van het W-deel, WI-geld en WEB-gelden via een participatiefonds. Het ministerie van SZW werkt momenteel aan het opstellen van een kader hiervoor, wij willen dit instrument echter nu al kunnen inzetten. Dit maakt de integrale aanpak veel beter mogelijk. Daarbij is dus op z'n minst noodzakelijk dat de gemeente de financiële budgetten uit het W-deel naar eigen inzicht kan inzetten en daarbij niet afhankelijk is van Rijksregelgeving.
- Bijdragen van het Rijk zodat werkzoekenden (op z'n minst) niet in de armoedeval terecht komen. Het gaat hier dan vooral om opheffing van belemmerende regelgeving, bovenop op de VAZALO

wetgeving waarbij Enschede in de pilot meedoet. Het moet voor bewoners aantrekkelijk worden om te werken, ook financieel. We willen dit kunnen belonen door het verstrekken van een financiële bonus. Daarnaast willen we bewoners die weer aan het werk gaan, kunnen garanderen dat ze gedurende de eerste vijf jaar niet op hun huurtoeslag worden gekort.

4. Opgroeien en leren in Velve-Lindenhof

Velve-Lindenhof moet een aantrekkelijke, gezellige en veilige wijk worden, een wijk voor iedereen. De jeugd wordt dan ook niet vergeten in de plannen. Het zijn immers de jongeren van nu, die de nieuwe wijk straks erven. Vandaar dat er alles aan wordt gedaan om voorwaarden te scheppen voor goed onderwijs voor elke leeftijdscategorie, speciale jeugdvoorzieningen en ondersteuning bij de opvoeding. Voor zowel de allerkleinsten en basisschoolkinderen als leerlingen in het voorgezet onderwijs liggen er heldere plannen klaar die het verdienen om uitgevoerd te worden.

4.1 Wat willen we bereiken

De jeugd heeft de toekomst en dat geldt voor deze wijk des te meer. We willen het volgende bereiken:

- De uitstroom naar het speciaal onderwijs terugdringen van 9,5% naar het stedelijk gemiddelde van 6% (nu) en in de subbuurten 1003/1004 van 11,5% naar het stedelijk gemiddelde.
- Het aantal leerlingen dat buiten de wijk naar school gaat, terugdringen van 44% naar het stedelijk gemiddelde.
- Terugdringen van het voortijdig school verlaten naar het stedelijk gemiddelde.
- Terugdringen van het aantal leerlingen, dat het advies vmbo of praktijkonderwijs krijgt van 85% naar 75% (het gemiddelde % van vergelijkbare scholen, uit de categorie zware achterstandsscholen met meer dan 60% doelgroep leerlingen).
- Momenteel hebben de leerlingen gemiddeld een taalachterstand van bijna een jaar; dit willen we verkleinen naar maximaal een half jaar (dat wil zeggen: een LA score op alle taalonderdelen van gem. 0,146 naar 0,06).

4.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen

Om bovenstaande doelen te kunnen bereiken, willen we een aantal acties uitvoeren en/of intensiveren. Hierbij springen de volgende zaken in het oog:

- Elk kind gaat naar peuteropvang;
- Alle doelgroepkinderen krijgen VVE;
- Elke ouder (die in aanmerking komt of wil komen) krijgt ondersteuning bij de opvoeding;
- Alle kinderen uit de wijk kunnen deelnemen aan een breed pakket aan buitenschoolse activiteiten;
- Elk kind dat naar het VO gaat, kan een beroep doen op huiswerkbegeleiding in de wijk;
- Het BASIS-programma, inclusief de Brede schoolregisseur, wordt in ieder geval tot en met schooljaar 2009-2010 gecontinueerd.

4.2.1. Brede school in het Hart van de wijk

Enschede kent sinds 2006 het BASIS programma (brede actieve scholen in de stadsdelen). Voor een aantal wijken is budget beschikbaar gesteld (in totaal ca. € 4 miljoen) om de brede school te ontwikkelen. Velve-Lindenhof is er één van. Er zijn vele partners bij betrokken. Als speerpunten zijn gekozen: sociale competenties, beweging en gezondheid en techniek & ICT. Hiermee wordt onder andere beoogd om de onderwijsachterstanden te verkleinen en het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs terug te dringen. Het BASIS programma is voor Velve-Lindenhof de opmaat om de Brede School te realiseren. De brede school gaat namelijk verder en gaat vanuit één gedeelde visie samenwerken aan bepaalde doelen. De visie komt tot uiting in het onderwijsprogramma, het welzijnsprogramma, in het dagelijks handelen van de medewerkers, et cetera. Gezamenlijk wordt er een samenhangend en afgestemd diensten- en activiteiten aanbod ontwikkeld op het gebied van onderwijs, educatie, zorg, kinderopvang, et cetera. De door de gemeente bekostigde brede schoolregisseur werkt aan de ontwikkeling van de brede school. *Vooruitlopend op verdere besluitvorming hierover, zal de gemeente de komende 3 jaar blijven investeren in de brede schoolregisseur en in het BASIS programma.*

Noodzakelijk voor een goed functionerende brede school is een goed voorzieningenniveau. De wens is dan ook om de twee scholen in de wijk fysiek zodanig te faciliteren, zodat in combinatie met direct aanpalende functies en voorzieningen er een krachtiger brede school concept kan ontstaan. Vele zijn nu niet, versnipperd of verouderd in de wijk gehuisvest. Het Hart van de wijk met daarin de brede school, moet dé plaats voor kinderen, hun ouders en andere wijkbewoners worden. Waar diverse partijen samenwerken, zoals welzijnswerk, ruimten voor jongeren, educatie, cultuur, jeugdzorg, politie, Centrum voor Jeugd en Gezin, kinderopvang. Voor kinderen, ouders andere buurtbewoners gaat de brede school in het Hart een spilfunctie vervullen als het gaat om opvoedingsondersteuning, educatie et cetera. Een omgeving met voorzieningen, waar jong en oud binnen en buiten schooltijden terecht kan om zich te ontwikkelen, te leren, sporten, spelen, ontspannen en elkaar te ontmoeten.

Het Hart van de wijk staat onder het kopje '*participeren en ontmoeten*' nader uitgewerkt. Onderstaande acties kunnen allemaal als nadere uitwerking van de brede school beschouwd worden.

4.2.2. Alle (doelgroep)kinderen nemen deel aan VVE

Het hebben van een taalachterstand vormt één van de grootste belemmeringen voor een succesvolle schoolcarrière. Daarom wordt er al veel aandacht aan voor- en vroegschoolse educatie besteed.

Echter: nog niet genoeg. Ook is er veel veranderd in de regelgeving. In Velve-Lindenhof willen we realiseren dat *alle doelgroepopleerlingen een VVE traject krijgen aangeboden*. Dit doen we door:

- De gemeentelijke OAB middelen in te zetten om *alle* doelgroepopleerlingen uit de voorschoolse periode (2-4 jarigen) VVE programma's aan te bieden in de peuterspeelzaal. Dit in samenwerking met de stedelijke welzijnsvoorziening Alifa, die het peuterspeelzaalwerk verzorgt. De kinderen van inburgeraars horen bij uitstek tot de doelgroep, maar nemen nu nog te weinig deel. Door inburgeringsprogramma's te combineren met de peuterspeelzaal kinderopvang snijdt het mes aan meerdere kanten. De ouders leren de Nederlandse taal en nemen actief deel aan de samenleving door middel van (vrijwilligers)werk of stage, hun kinderen worden voorbereid op de basisschool en de Nederlandse normen en waarden. Zo wordt ook het nijpende probleem van de kinderopvang voor de inburgerende ouders aangepakt.
- Met de schoolbesturen af te spreken dat ook zij de middelen die zij ontvangen voor onderwijsachterstandbestrijding (binnen het totaal aan gewichtenmiddelen), maximaal inzetten op de zo vroeg mogelijke bestrijding van taalachterstanden bij jonge kinderen. Concreet betekent dit dat voor Velve-Lindenhof de besturen hun financiële middelen zoveel mogelijk inzetten voor vroegschoolse (groep 1 en 2) taaleducatie voor alle doelgroepkinderen, net zoals de gemeente dit doet. De wijze waarop dit gebeurt, wordt momenteel nog uitgewerkt. Gedacht wordt om in de wijk voor de twee scholen samen één of meer extra schakelklassen in te richten. Concreet: extra taalondersteuning gedurende een bepaald aantal uren per week onder schooltijd in een aparte taal schakelklasvoorziening.

Momenteel zijn de middelen echter ontoereikend. Het kabinet wil "taalachterstanden voortvarend aanpakken en daartoe vanaf 2008 als eerste belangrijke stap de middelen voor gemeenten intensiveren" (Samen spelen, samen leren, Ministerie van OC&W, 13-7-2007). Ook in het beleidsprogramma van het kabinet en het bestuursakkoord tussen gemeenten en kabinet wordt dit als belangrijk actiepoint opgevoerd. Wij vragen het kabinet dit met voorrang in de 40 wijken (en daarmee in Velve-Lindenhof) te realiseren, zodat alle (doelgroep) kinderen VVE programma's kunnen volgen.

4.2.3. Eén peuteropvangvoorziening voor opvang en educatie van 0-4 jarigen

Momenteel zijn er twee voorzieningen voor peuteropvang; de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf. Tussen beide voorzieningen bestaan belangrijke overeenkomsten en verschillen. Een groot verschil is het achterliggende doel: de kinderopvang is in eerste instantie gericht op opvang van kinderen om de combinatie zorg en arbeid van ouders mogelijk te maken. De peuterspeelzaal is gericht op het (samen) leren en spelen van kinderen. Dit betekent dat ze een beperkt aantal uren per dag open zijn en daardoor vaak andere kinderen bereikt dan het kinderdagverblijf. Dit wordt versterkt door het

huidige verschil in financiering tussen beide voorzieningen. Alleen ouders die arbeid en zorg combineren, komen in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Hierdoor ontstaat er een ongewenste tweedeling in de doelgroep. Het kabinet heeft de ambitie uitgesproken om, naast het bestrijden van taalachterstanden, de regelgeving voor peuteropvangvoorzieningen te harmoniseren. *Velve-Lindenhof doet een beroep op het kabinet dit versneld op te pakken en te starten met onderstaande pilot in deze wijk.*

Samen met het kabinet willen we toewerken naar één voorziening voor opvang en educatie voor 0-4 jarigen. Een voorziening waar alle kinderen naartoe kunnen, waarvoor er geen drempel is, er geen financiële belemmeringen bestaan en waar kinderen programma's aangeboden krijgen. De huidige twee peuterspeelzalen en het kinderdagverblijf gaan intensief samenwerken zodat ze gezamenlijk een voorziening neerzetten die aan deze ambitieuze vraag voldoet. De opvang wordt geïntegreerd met (Voor- en Vroegschoolse) Educatie. We zijn ons bewust van diverse belemmeringen in (bijvoorbeeld het huidige onderscheid in publiek en privaat), maar we willen graag samen met het Rijk bekijken of er creatieve (samenwerkings)oplossingen mogelijk zijn.

Voordelen zijn onder meer:

- Het probleem van kinderopvang voor de groep inburgeraars wordt verminderd; zij kunnen makkelijker de intensieve fulltime trajecten volgen.
- De populatie wordt veel gemixter (doelgroep en niet-doelgroep kinderen)
- Er zal meer gebruik worden gemaakt van de kinderopvang door onder andere ouders die niet werken (zij krijgen er nu immers geen vergoeding voor) of niet aan een gemeentelijk traject (activering, inburgering, zorg, re-integratie) deelnemen. Juist voor deze kinderen heeft een dergelijke voorziening ook meerwaarde. Er zijn veel éénoudergezinnen in de wijk. De (regelgeving rondom) de kinderopvang vormt nu nog te vaak een belemmering voor betaalde arbeid (want ze gaan er weinig op vooruit). Met dit experiment willen we die belemmeringen opheffen. Waarbij het ultieme doel natuurlijk blijft om de ouders te laten participeren in de maatschappij.

4.2.4. Buitenschoolse activiteiten en opvang; één centrale voorziening voor BSO mét activiteiten

Momenteel is het creëren van buitenschoolse opvang een 'hot issue'. In de praktijk blijkt het voor scholen echter lastig om dit te kunnen realiseren. Mede om de gewenste integratie en binding in en met de wijk (ook tussen de verschillende bewoners) te realiseren, willen we één centrale voorziening voor alle buitenschoolse opvang. Een BSO, die tevens de uitvalsbasis is voor buitenschoolse activiteiten. Op de eerste plaats wordt het (gemengd) ontmoeten voor alle kinderen zo bevorderd en in de tweede plaats is het zakelijk een aantrekkelijker perspectief. Voorwaarde hiervoor is wel de realisatie van het Hart van de wijk, waar de BSO zou moeten plaatsvinden.

Een fysieke plek voor opvang is echter niet voldoende; juist voor kinderen en jongeren uit Velve-Lindenhof is het van groot belang dat zij ook na schooltijd een zinnige (en leuke) besteding van hun tijd hebben. Een nuttige besteding van de naschoolse tijd is een verrijking van en aanvulling op wat wat onder schooltijd wordt geleerd. Daarnaast is het van essentieel belang voor de ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden. Voor alle kinderen en jongeren uit de wijk zal daarom vanuit de brede school een breed en dekkend aanbod aan naschoolse activiteiten opgezet worden. Het aanbod wordt onder andere gericht op sport, studie (huiswerkbegeleiding), culturele vorming et cetera. *Hiermee garanderen we voor ieder kind uit de wijk een plek in de buitenschoolse opvang, inclusief een aanbod aan activiteiten.* Dit heeft als bijkomend voordeel, dat ook de ouders zo in de gelegenheid zijn om te werken of een inburgeringstraject of opleiding te volgen.

Ook de opvang van de kinderen tussen de middag kan een kwaliteitsimpuls gebruiken. Aansluitend op het voorgaande is het de wens tussenschoolse opvang te laten organiseren door kwalitatief hoogwaardige krachten waardoor leerkrachten:

- niet meer verantwoordelijk zijn voor een goed georganiseerde, gestructureerde en veilige opvang en;

- zich verzekerd weten van een rustige hervatting van het middagprogramma, omdat de tussenschoolse opvang voor de kinderen een moment van ontspanning en rust is en niet de oorzaak van conflicten en onrust met een structurele negatieve impact op het onderwijskundig gebeuren in de groepen.

4.2.5. Speerpunt opvoeden: realiseren Centrum Jeugd en Gezin (CJG)

In Enschede is de afgelopen jaren al veel ontwikkeld op het gebied van zorg en ondersteuning voor jongeren en gezinnen. Op dit moment staan we aan de vooravond van veel nieuwe ontwikkelingen. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een concreet voorbeeld daarvan. Het kabinet wil dat er in 2011 in elke gemeente tenminste één CJG functioneert. Het CJG wordt vooral gezien als een centraal punt voor alle opgroei- en opvoedvragen voor ouders en kinderen. Het CJG is ook een organisatiemodel, waarin de afstemming en coördinatie plaatsvindt op het brede terrein van opvoedondersteuning, zorg en veiligheid. *Enschede kiest ervoor om het Enschedees CJG te starten in (en/of vanuit) Velve-Lindenhof.* Daarmee wordt prioriteit gegeven aan een goede opvoed- en opgroebasis voor kinderen en hun ouders van deze wijk, vooruitlopend op alle kinderen en ouders in Enschede. Juist in een wijk als de Velve-Lindenhof is het van groot belang om kinderen van de nieuwe generatie zo vroeg mogelijk zoveel mogelijk kansen te bieden en ook de ouders hierbij te ondersteunen. Alleen op deze manier kan de spiraal doorbroken worden. Opvoeden blijkt en blijft voor veel ouders soms gewoon lastig. De Jeugdgezondheidszorg merkt dat ouders veel behoefte hebben aan meer opvoedondersteuning dan nu geboden kan worden.

Met de realisatie van een CJG zijn we er echter nog niet. Momenteel wordt de huidige regierol van gemeenten vaak als onvoldoende ervaren in relatie tot het maatschappelijk belang van opvoeden en opgroeien. Enschede heeft twee jaar geleden haar regierol fors versterkt door onder andere de vernieuwde aanpak van (probleem)gezinnen door de wijkzorgteams en de invoering van de ZorgAdviesTeams. We gaan nu nog een stap verder door onder meer:

- ouderloketten te openen;
- de indicatiestelling te harmoniseren;
- het opvoedingsondersteuningsprogramma Triple P breed in te voeren;
- het aanbod schoolmaatschappelijk werk structureel te maken;
- nog sterker in te zetten op vroegsignalering. Er wordt een zorgstructuur (ZorgAdviesTeam) in de peuteropvang voorzieningen opgezet (analoog aan de al bestaande structuur in het basis- en voortgezet onderwijs);
- opvoedondersteuning te koppelen aan de wijkaanpak en toegankelijk te maken voor alle gezinnen.

Deze acties zijn gekoppeld aan het CJG, wat betekent dat ook hiermee Velve-Lindenhof koploper van Enschede wordt!

4.2.6. Versterken onderwijskundige - en zorgstructuur op de scholen

Zoals eerder genoemd, zijn de grootste zorgen in de wijk de grote uitstroom naar het speciaal onderwijs, het lage onderwijsniveau en het grote aantal kinderen dat buiten de wijk naar school gaat. Een pakket van maatregelen is nodig om hier het tij te keren. Het blijkt dat vooral de onderwijskundige- en zorgstructuur een impuls nodig hebben. Daarvoor hebben we de diverse partijen, zoals de scholen en hun besturen en het Rijk nodig. Een eerste inventarisatie levert de volgende maatregelen op. Deze worden door de diverse partners, onder aansturing van de brede schoolregisseur, verder uitgewerkt.

- *Versterken van de zorgstructuur.* Het gaat hier enerzijds om de ZorgAdviesTeams, anderzijds om het breed beschikbaar stellen van schoolmaatschappelijk werk. Daarnaast om het verhogen van de onderwijskundige kwaliteit van de scholen door extra te investeren in deskundigheidsbevordering. Ook de extra inzet van schoolbegeleiding, extra faciliteiten uit taalpilot voor scholing en dergelijke vallen hier onder.

- *Extra inzet op taal, lezen en sociaal emotionele ontwikkeling* (in aansluiting op BASIS). Velve-Lindenhof krijgt een voorrangpositie in het project Taalbeleid Enschede.
- *Inzet van conciërges en administratieve ondersteuning*. Door bezuinigingen zijn deze weggevallen. Het idee is om mensen uit de wijk dit werk te laten doen (bijvoorbeeld opstapbaan). Zo kan de schooldirecteur weer mee bezig zijn met waar hij mee bezig moet zijn: onderwijs.
- *Behoud van de (beste) leerkrachten*. De twee scholen de Kubus (R.K.) en de Lipper (Openbaar) lopen terug in leerlingaantallen. De uitstroom is vooral een gevolg van de aanstaande herstructurering, er trekken al gezinnen weg uit de wijk. Ook bestaat er een imagoprobleem. Als gevolg hiervan zouden de scholen in principe formatie moeten inleveren. De verwachting is dat dit zal veranderen als de herstructurering gereed is, het Hart van de wijk (met brede school) gerealiseerd is en de diverse andere maatregelen genomen zijn. De inzet is erop gericht om de aantrekkingskracht van de wijk en scholen een flinke impuls te geven. We vragen het Rijk daarom om de formatie de komende 10 jaar te 'bevriezen' op het huidige niveau zodat deze ingezet kan worden voor de hierboven beschreven maatregelen. De schoolbesturen kunnen de scholen dan ook in ieder geval de komende 10 jaar laten bestaan, ongeacht een eventuele nog verdere afname van het aantal leerlingen. Daarnaast garandeert deze maatregel dat personeel dat nu binnen de school/scholen zit en expertise heeft opgebouwd met het oog op de specifieke problematiek van de wijk/kinderen/doelgroep niet verdwijnt naar elders in de stichting. De kans is anders groot dat zodra de herstructurering is afgerond en de leerlingen weer terugkomen, de scholen weer opnieuw moeten beginnen in het scholen van (nieuw) personeel in het omgaan met deze problematieken.

4.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema is samengevat wat er nodig is om de acties uit te kunnen voeren. Daarin is te zien wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
VVE			€ 500.000 50 kinderen extra per jaar a € 2.5000
Brede school/Basis	€ 500.000		€ 200.000 activiteitenbudget
Eén voorschoolse voorziening incl. BSO	€ 250.000		€ 250.000
CJZ			€ 1.000.000
Onderwijskundige- en zorgstructuur			€ 700.000 4 fte + projectbudget

Experimenteerruimte

Naast bovenstaande financiën vragen we van het Rijk ook experimenteerruimte.

- Samen met het kabinet willen we toewerken naar één voorziening voor opvang en educatie voor 0-4 jarigen. Een voorziening waar alle kinderen naartoe kunnen, waarvoor er geen drempel is, er geen financiële belemmeringen bestaan en waar kinderen programma's aangeboden krijgen. We zijn ons bewust van diverse belemmeringen, maar we doen een beroep op het kabinet een pilot te starten in deze wijk.
- We vragen het Rijk om de formatie voor de twee scholen in de wijk de komende 10 jaar (minimaal) te 'bevriezen' op het huidige niveau zodat deze ingezet kan worden voor onderwijs- en zorgversterkende maatregelen indien de leerlingenaantallen verder zakken.

- De VVE is nu nog aan diverse regels gebonden. We roepen het kabinet op deze op te heffen.

Ook vragen we het Rijk:

- De brede school met voorrang ontwikkelen *en faciliteren* in de 40 wijken, en dus ook in Velve-Lindenhof.
- Ditzelfde geldt voor het Centrum voor Jeugd en Gezin.
- Het kabinet wil taalachterstanden voortvarend aanpakken en daarom vanaf 2008 als eerste belangrijke stap de middelen voor gemeenten hiervoor intensiveren (Samen spelen, samen leren, Ministerie van OC&W, 13-7-2007). Ook in het beleidsprogramma van het kabinet en het bestuursakkoord tussen gemeenten en kabinet wordt dit als belangrijk actiepunt opgevoerd. Wij vragen het kabinet dit met voorrang in de 40 wijken (en daarmee in Velve-Lindenhof) te realiseren, zodat alle (doelgroep) kinderen VVE programma's kunnen volgen.

5. Participeren en ontmoeten in Velve-Lindenhof

Bewoners maken een wijk. Het is dan ook niet meer dan logisch dat we hen op alle mogelijke manieren willen betrekken bij de plannen. Juist door de bewoners een stem te geven die gehoord wordt, bereiken we dat ze meer betrokken worden en zich echt willen inzetten voor hun medebewoners en hun wijk. Meedoen is daarbij het sleutelwoord. Meedoen met elkaar. Elkaar leren kennen en respecteren. Dat kan alleen als iedereen gelijke kansen krijgt en kan profiteren van dezelfde voorzieningen. In Velve-Lindenhof gaan we het waarmaken!

5.1 Wat willen we bereiken

We willen bewoners weer binden aan de buurt, ervoor zorgen dat de sociale contacten weer sterker worden, dat iedere bewoner participeert, allochtoon en autochtoon, rijk en arm, jong en oud, werkend of werkzoekend.

- Bij alle veranderingstrajecten (herstructurering, Hart van de Wijk, herinrichting openbare ruimte, et cetera) in de wijk participeren de bewoners door middel van een door de verschillende partners opgezet participatietraject. Alle instellingen committeren zich hieraan.
- Alle inburgeringsplichtigen *en* –behoefte krijgen een inburgeringstraject aangeboden gericht op taal en participatie in de Enschedese samenleving.
- Duurzamere participatie in de samenleving door de inburgeringstrajecten, in aansluiting op het inburgeringsexamen (A2), te richten op het hogere taalniveau B1.

Bewoners denken mee over hun wijk

Enkele jaren geleden heeft woningcorporatie De Woonplaats besloten om haar woningen in de wijk Velve - Lindenhof ingrijpend te verbeteren. Het gaat hierbij om een groot deel van de woningen gelegen in de subbuurten 1003 en 1004. De mening van de bewoners is bij deze verbeteringslag erg belangrijk. De beslissing tot nieuwbouw of renovatie is genomen op basis van keuzes van de bewoners.

Het vergroten van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid kun je bereiken door mensen keuzes aan te bieden en te werken vanuit een empowermentstrategie. Het empoweren van burgers betekent dat zij zoveel mogelijk zelf doen, zich sterker maken en minder afhankelijk zijn van hulpverleners. Empowerment betekent ook dat bewoners reële zeggenschap en keuzevrijheid krijgen.

Een eerste stap in het participatietraject was een woonwonderzoek dat samen met de Woonbond en bewonerscommissie werd opgesteld en verwerkt. Op één dag werden door 75 medewerkers van De Woonplaats ruim 300 enquêtes bij de bewoners aan de keukentafel uitgezet. Dit leverde een respons op van maar liefst 80%. De resultaten gaven een goed inzicht in de meningen en gevoelens van de bewoners over hun huis en hun wijk.

De volgende stap in het participatieproces was de Bewoners Ontwerp Bijeenkomst (BOB-dag). Met veel enthousiasme werd er door ruim 70 bewoners in vier groepen gediscussieerd, geschetst en geplakt. Hoe ziet de ideale renovatie, nieuwbouw of woonomgeving eruit? Wat is belangrijk voor de bewoners zelf? De bewoners ontwierpen samen met architecten letterlijk een nieuwe wijk. Aan het einde van de dag presenteerden de bewoners samen met de architecten de resultaten. Voorafgaand aan de BOB-dag werd er op de twee basisscholen in de wijk een speciale KidsBOB gehouden. Veertig kinderen ontwierpen, tekenden en bouwden hun eigen woning en wijk in "bouwstenen". Het kleurrijke resultaat hebben ze tijdens de BOB-dag onthuld.

De opbrengsten van het woonwonderzoek en van de BOB-dag vormden voor de basis voor een eerste ontwerp van de nieuwe wijk en de woningen. De hoge participatiegraad tijdens de activiteiten getuigen van een hoge mate van betrokkenheid van de bewoners. Voor De Woonplaats een duidelijk signaal om het ingezette traject voort te zetten. Een architect is gaan tekenen om te kijken hoe alles er in een ontwerp uit kan gaan zien.

Begin februari 2007 werden het eerste ontwerp, de keuzemogelijkheden en de spelregels aan de bewoners gepresenteerd.

Deze presentatie werd gevolgd door ruim driehonderd huis-aan-huis bezoeken. Tijdens deze bezoeken werd er uitleg gegeven over het eerste ontwerp, de keuzes met spelregels en de gevolgen daarvan. Het bezoek werd afgerond met het achterlaten van een stemkaart. Er kon per blok gekozen worden voor renovatie of nieuwbouw. Vertrekkers stemden niet mee en de meeste stemmen per blok golden. Bij gelijke stemmen zou er geloot worden.

Samen met de bewonerscommissie en een bewonersgroep zijn de stemmen geteld. Het resultaat was dat ruim tweehonderd huishoudens er voor hebben gekozen in de wijk te blijven wonen en dat ruim 90% van de blokken gesloopt gaat worden en er nieuwbouw voor in de plaats komt.

De volgende stap in dit participatietraject is om gezamenlijk overeenstemming te bereiken over een definitief ontwerp voor de wijk. De bewoners krijgen bij het ontwerpen van de woningen nog meerdere keuzemogelijkheden voorgelegd. Ook zijn er mogelijkheden voor opties en extra's.

5.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen

We willen participatie voor *iedereen* bevorderen, het gaat dan om actief burgerschap en contacten tussen de verschillende bewoners(groepen) in de wijk. De komende jaren zal bewonersparticipatie gericht zijn op:

- Versterken van het buurtvermogen door gebruik te maken van de talenten in de wijk;
- Het met de bewoners opstellen van een leefbaarheidsagenda;
- Het realiseren van een kloppend hart van de wijk;
- Participatietrajecten organiseren rondom de invulling van de openbare ruimte en het Hart van de wijk;
- Het uitzetten van integratietrajecten tussen huidige bewoners en nieuwkomers in de wijk;
- Het aanbieden van kansen aan bewoners om te 'stijgen' op de verschillende ladders. Hiervoor is de werkwijze 'Voor wat, hoort wat' ontworpen;
- Inzetten op het behoud van de 'stijgers' voor de wijk door gebruik te maken van hun kennis en talenten;
- Alle inburgeringsplichtigen en -behoefigen krijgen een integratietraject.

5.2.1. Hart van de wijk

Voor het vergroten van de participatie en daarmee het versterken van de sociale cohesie en leefbaarheid is een goed voorzieningenniveau van groot belang. In Velve-Lindenhof ontbreekt het daar grotendeels aan. De voorzieningen die er wel zijn (speeltuin, verouderd gebouw wijkwelzijn) worden maar door een beperkt deel van de bewoners gebruikt. Men richt zich op omliggende wijken, mede omdat een aantal belangrijke voorzieningen zoals een sportzaal en laagdrempelige multifunctionele ruimten ontbreken. Een van de belangrijkste speerpunten voor Velve-Lindenhof is dan ook creëren van een *kloppend hart* in het midden van de wijk. Met een nieuw kloppend hart kan concrete invulling worden gegeven aan vele doelen en acties zoals in dit plan beschreven.

Het hart van de wijk heeft inhoudelijke, ruimtelijk/fysieke en organisatorische aspecten. Samen willen we bereiken dat er een laagdrempelige keten van voorzieningen ontstaat die aansluit bij de bewonerssamenstelling en die de bewoners bindt aan de wijk. Uitgangspunten daarbij zijn:

- Het hart stimuleert een grotere binding van bewoners aan de buurt;
- Het hart versterkt de keten van sociale contacten binnen *en* tussen de verschillende bewoners(groepen) en leefstijlen;
- De functies en voorzieningen in het hart moeten gericht zijn op een grote variatie in maatschappelijke positie en leefstijl;

Er is een intentieovereenkomst tussen de diverse partijen getekend, waarbij men zich uitspreekt voor het realiseren van een gedifferentieerd aanbod aan maatschappelijke en zorgvoorzieningen. Daarbij wordt gewerkt vanuit een 'brede school concept'. Hierdoor willen we de kansen van kinderen in de wijk vergroten, de sociale integratie versterken en ontmoeting bevorderen. De brede school maakt dus onderdeel uit van het hele Hart, en is al eerder in dit plan beschreven.

De bedoeling is dat het Hart van de wijk gaat bestaan uit:

- een cluster van sport- en spelvoorzieningen (een sportzaal, digitref, skatebaan en bij voorkeur ook een buitensportvoorziening);
- wijkwelzijnsvoorzieningen;
- ruimte(n) voor jongeren;
- een inloopcentrum op het gebied van wonen, welzijn en zorg, met een aanbod dat beantwoordt aan de vraag van bewoners;
- een centrale ontmoetingsplek;
- multifunctionele ruimten voor bewonersorganisaties, verenigingen, educatie, cultuur, vergaderingen, welzijnsactiviteiten, maatschappelijk werk, jeugdzorg, politie, et cetera;
- een brede school (waar de beide basisscholen naartoe verhuizen);
- een centrum voor jeugd en gezin;
- kinderopvangvoorziening (peuterspeelzaal/kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang);
- commerciële functies (bijvoorbeeld een grand café dat ook als centrale ontmoetingsplek kan dienen).

Voorlopig wordt uitgegaan van ca. 5.140 m². Bekeken wordt nog hoeveel er nodig is voor hoogwaardige openbare ruimte (inclusief speelvoorzieningen). Het Hart van de wijk komt ook echt in het hart te liggen, min of meer in het verlengde van het Velvepark, tussen de huidige locaties van de beide scholen in. Op de huidige plek waar het Hart gedacht wordt, staan momenteel nog woningen die in het bezit zijn van drie corporaties. Deze corporaties hebben de bereidheid uitgesproken mee te werken aan de realisatie van het Hart. Bij bewoners ligt dit wat gevoeliger en zij hebben alternatieve ideeën aangedragen. Hier zal zorgvuldig mee worden omgegaan. Op de huidige plek is ook groen aanwezig. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat dit groen terugkomt in het Hart van de wijk.

Investerings

De gemeente hecht veel waarde aan deze ontwikkeling. Dat is ook de reden waarom er al € 2,3 miljoen gereserveerd is voor de brede school in het Hart. De totale investering bedraagt ca. € 8,8 miljoen. We doen hiervoor dan ook een beroep op onder meer het Rijk.

5.2.2. Inburgeringstrajecten

Inburgering heeft alleen zin als het gepaard gaat met participatie in de samenleving. Inburgeraars gaan dan ook met behulp van praktijkopdrachten erop uit in de Enschedese samenleving en nemen daar door middel van stages en (vrijwilligers)werk intensief aan deel. Enschede wil een meer duurzame participatie in de samenleving waarborgen door inburgeringstrajecten aan te bieden die leiden tot het taalniveau B1. Dit hogere taalniveau dan de Wet Inburgering vereist, maakt een betere inpassing in de (vrijwilligers)werksituatie en/of vervolgopleidingen mogelijk.

De inburgeringstrajecten gericht op werk worden door de gemeente in eigen beheer via de sociale werkvoorziening (DCW) uitgevoerd. De inburgeringstrajecten gericht op opvoeding, gezondheid en onderwijs (OGO) zijn extern aanbesteed, waarbij naast de taalcomponent (t/m B1) ook participatie middels taalstages van tenminste 250 uur is vastgelegd.

De gemeentelijke afdeling Taal en Inburgering (T&I) begeleidt potentiële deelnemers naar de inburgeringstrajecten. Door de bestandsanalyses T&I te combineren met de huis-aan-huis bezoeken in de wijk, worden alle potentiële 463 inburgeringsplichtigen cq. -behoefigen zo mogelijk vooraf op

dossierbasis gescreend. Daarna worden ze gericht benaderd en aansluitend -indien van toepassing- op een passend inburgeringstraject geplaatst.

De noodzakelijke randvoorwaarden als kinderopvang en schuldhulpverlening worden in de wijk opgepakt, zodat deze belemmering voor de deelname wordt geminimaliseerd. Tenslotte biedt de actieve wijkbenadering talloze mogelijkheden voor participatie in (vrijwilligers)werk en worden de contacten met bedrijven en instellingen ter beschikking van de inburgeraars gesteld.

5.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema is samengevat wat er nodig is om de acties uit te kunnen voeren. Daarin is te zien wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
Hart van de wijk	€ 2.300.000 School en sportzaal		€ 6.500.000
Inburgering	€ 1.400.000		

6. Sporten en bewegen in Velve-Lindenhof

We hebben een zesde thema toegevoegd aan de vijf die de minister al heeft geformuleerd: 'sporten en bewegen'. Een bewuste keuze, vanwege de zorgelijke situatie in de wijk. Er zijn weinig kinderen en jongeren lid van een sportvereniging en er is geen enkele sportvoorziening aanwezig, op één verouderde gymzaal na. Er is bewegingsarmoede onder de kinderen, met alle gezondheidsrisico's van dien. Ook bestaan de sociaaleconomische gezondheidsverschillen in deze wijk nog steeds. Wat we willen is duidelijk: kinderen hebben recht op goede sportvoorzieningen en een plek om te sporten en bewegen. Deze moeten er zo snel mogelijk komen in Velve-Lindenhof!

6.1 Wat willen we bereiken

Een gezonde leefstijl voor alle bewoners, met het accent op 0-12 jarigen; daar maken we ons hard voor. Concreet betekent dit het volgende:

- De BMI-overgewicht bij leerlingen van het basisonderwijs neemt in 4 jaar af (percentage wordt gedefinieerd na meting).
- Het percentage peuters van 4 jaar met overgewicht wordt jaarlijks verminderd met 5%
- Het aantal inactieven neemt af van 8% naar 7% (Nationaal Actieplan Sport en Bewegen)
- Het aantal mensen dat voldoet aan de beweegnorm (30 minuten per dag voor volwassenen en 60 minuten per dag voor de jeugd) stijgt naar 65% (NASB)
- Het aantal jeugdleden bij sportverenigingen neemt in 4 jaar toe van 35% naar 51% (stedelijk gemiddelde).

6.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen

De reeds bestaande inzet op sport en bewegen (zie bijlage 2), willen we intensiveren.

- Alle leerlingen krijgen zwemles totdat zij het diploma (A) behaald hebben; een diplomagarantie.
- Motorisch Remedial teaching wordt aangeboden aan alle kinderen die dat nodig hebben; geen wachtlijsten meer!
- Alle leerlingen gaan gevolgd worden specifiek op hun beweeg- en sportactiviteiten en op overgewicht.
- Opleiden van vrijwillig kader (o.a. ouders) voor spel- en sportactiviteiten in de buurt

6.2.1. Een sportzaal in de wijk

Willen we sporten en bewegen stimuleren, dan moet er een sportzaal komen in het Hart van de wijk. Het gaat hier om een dubbel gymlokaal. Belangrijk daarbij is dat de consultant Sport & Bewegen zich zal richten op het naar de wijk halen van sportverenigingen. Op deze wijze willen we een sport- en beweegaanbod voor alle bewoners realiseren. Dit is ook van belang in het kader van het Nationaal Actieplan Sporten en Bewegen (setting Wijk). We vragen het Rijk met dit plan te focussen op de 40 wijken, en daarmee in ieder geval op Velve-Lindenhof.

6.2.2. Scoren in de wijk met FC Twente

Eredivisionist FC Twente wil ook op maatschappelijk gebied een belangrijke rol spelen. De club voelt een grote betrokkenheid bij de omgeving en wil daarom haar support voor bepaalde wijken uitspreken door deze wijken als het ware te 'adopteren'. FC Twente is daarmee de eerste professionele voetbalclub die dit ook daadwerkelijk op deze wijze in de praktijk brengt. *De club heeft inmiddels uitgesproken dat Velve-Lindenhof één van haar (drie) supportwijken wordt.* Iets waar iedereen ontzettend blij mee is! In de wijk wonen veel Twente-supporters (onder andere uit 'vak P'). Ervaring heeft geleerd dat de inzet van FC Twente veel energie losmaakt bij de bewoners. Het verhoogt het aanzien van de wijk en het spreekt kinderen en vooral ook jongeren enorm aan. Kortom, een fantastisch vliegwieltje voor het verbeteren van de leefbaarheid, de participatie van de bewoners en

uiteindelijk het verbeteren van de sociaal-maatschappelijke positie van de bewoners. En dat is waar het iedereen om gaat, ook FC Twente.

Concreet wordt er een aantal projecten in de wijk opgezet op het gebied van sport, gezondheid, scholing, werk en betrokkenheid. Belangrijk is dat deze projecten niet op zich zullen staan, maar uitgaan van en voortborduren op alles wat er al ontwikkeld is in de wijk (o.a. door de consultant Sport & Bewegen en de regisseur Brede School). Wat het concept tot zo'n succes maakt, is de voorbeeldfunctie die van FC Twente uitgaat en die gebruikt wordt bij alle activiteiten. Het gebruik van de naam (en faam), de inzet van de spelers en van het enorme netwerk van de club maakt dat de jongeren bijna als vanzelf gemotiveerd zijn. Zo kunnen er veel maatschappelijke resultaten behaald worden. Denk bijvoorbeeld aan het netwerk van bedrijven om FC Twente en de daarbij behorende mogelijkheden voor bijvoorbeeld stage- en/of werkplekken, zeker in combinatie met inzet van de Taskforce Banen.

6.2.3. Doorgaande sluitende lijn voor 0-12 jarigen op het gebied van bewegen/sport/gezondheid

Kinderen moeten veelvuldig in aanraking komen met sport en beweging en de relatie met hun eigen gezondheid zien. Hierbij is de rol van ouders (en het CJG) cruciaal. De samenwerking met de ouders is één van de speerpunten. We willen hun talenten benutten door hen actief te betrekken. Uiteindelijk doel is om alle bewoners blijvend in beweging te krijgen!

- Ouders en buurtbewoners worden opgeleid als kader voor activiteiten. Dit zal een stimulerende werking hebben op andere bewoners, ouders en kinderen. Het doel is om hen via participatiebanen te laten doorstromen naar sportverenigingen, speeltuinen etc.
- Implementeren van een leerlingvolgsysteem, specifiek gericht op sport, bewegen en overgewicht.
- Realisatie van een sportpark met een voetbalvereniging zo dicht mogelijk in/bij de wijk.
- Om de diverse activiteiten uit te kunnen voeren en concrete projecten op te zetten, doen we een beroep op het Rijk om een extra sport- en beweegleider in te kunnen zetten (CIOS / LOBOS).

6.2.4. Realisatie Cruiff Court

Voetballen is zeer populair bij de jeugd van deze wijk. Er is één bestaand trapveldje dat vaak niet of nauwelijks bespeelbaar is. In Enschede Zuid zijn inmiddels goede ervaringen opgedaan met een Cruiff Court. Een combinatie met de speeltuin zou een grote meerwaarde hebben (toezicht, activiteiten). De Cruiff Foundation is bereid om een CC in de Velve-Lindenhof te realiseren, mits ook andere partners meefinancieren.

6.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema is samengevat wat er nodig is om de acties uit te kunnen voeren. Daarin is te zien wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
Scoren in de wijk	€ 80.000	€ 300.000 De Woonplaats	€ 100.000
Doorgaande lijn sport			€ 570.000
Cruiff Court			€ 110.000

Overige inzet Rijk

Naast bovenstaande financiën vragen we van het Rijk ook om met het Nationaal Actieplan Sporten en Bewegen te focussen op de 40 wijken, en daarmee in ieder geval op Velve-Lindenhof.

7. Een veilig Velve-Lindenhof

De afgelopen jaren is er al veel gedaan om Velve-Lindenhof een veiligere wijk te maken. Vooral bewoners hebben zich flink ingezet en met succes. Maar om de wijk echt weer een plek te maken waar iedereen zich thuis voelt én veilig voelt is meer nodig. De inrichting van de wijk zal anders moeten. Meer ruimte om te spelen, bredere straten, meer groen, maar ook meer blauw op straat. We konden kiezen tussen herinrichten of opnieuw inrichten. Die keuze was niet moeilijk: we zetten in op een nieuwe inrichting van de wijk die recht doet aan alle overige projecten uit dit actieplan.

7.1 Wat willen we bereiken

De komende tijd willen we de veiligheid en leefbaarheid van de wijk vergroten. Alleen zo kan worden voorkomen dat de situatie verslechtert tijdens de herstructureringsperiode. Concreet willen we het volgende bereiken:

- De overlast in de buurt wordt teruggebracht van 3,1 naar 2,7. Dit is een ambitieuze opgave, gezien de geplande herstructurering;
- Momenteel voelt 25% van de bewoners zich wel eens onveilig in de buurt. Dit willen we terugdringen naar 20%;
- Vergroten van de sociale en verkeersveiligheid door herinrichting van de openbare ruimte;
- Bevorderen van de veiligheid en voorkomen van verloedering door extra inzet van de wijkagent. Belangrijk item is dat we Velve-Lindenhof als leerwerkplek willen inzetten.

7.2 Wat gaan we daarvoor (extra) doen

- Velve-Lindenhof wordt de leerwerkplek voor nieuwe wijkagenten.
- Capaciteitsuitbreiding wijkagent met 1 fte voor leerwerkplek.
- Bewoners worden uitgedaagd mee te denken over de nieuwe inrichting van de openbare ruimte.

7.2.1. Krachtige impuls openbare ruimte

Een goed ingerichte openbare ruimte biedt kansen voor een (sociaal) veilige en leefbare woonomgeving. In de afgelopen periode is door gemeente en provincie, vooruitlopend op de fysieke herstructurering, al sterk geïnvesteerd in een aantal deelgebieden van de wijk (€ 6 miljoen.). Dit betekent dat een gedeelte van de wijk nu beschikt over een fraai en veilig ingerichte openbare ruimte. Echter, in de buurten Nieuw Velve en Lindenhof (het gebied waar de problemen van de wijk het grootst zijn) is de huidige structuur van (doodlopende) straatjes, hofjes, onoverzichtelijke plekken dusdanig slecht, dat de veiligheid in het geding is. Mensen mijden deze plekken. Het is dit gebied dat binnenkort grondig op de schop gaat en waar grote delen gesloopt en nieuw gebouwd gaan worden.

Ook de openbare ruimte van de andere gebieden die aangepakt worden (Lage Bothof Noord en Zuid, Hart van de wijk en vrijkomende locaties) willen we een hoge kwaliteit geven. De bewoners in de wijk maken veel gebruik van het openbaar gebied voor verblijf, spelen en ontmoeting. We willen straten, paden en groen hiervoor geschikt en aantrekkelijk maken. Dit kan onder andere door het parkeren deels te verplaatsen naar de nu nog ruime achtertuinen en deels (Lage Bothof Noord) ondergronds te bouwen. Nu is de parkeergelegenheid nog geheel langs de openbare weg en rest er weinig groen en verblijfsruimte. Het creëren van groen en veilig openbaar gebied vergt extra investeringen.

We hebben de lat hoog gelegd door het niet te houden bij het optimaliseren van de openbare ruimte, maar het opnieuw in te richten. Straten en parkeerplaatsen worden verlegd en anders/opnieuw ingericht, de wijk beter ontsloten, de buurten meer open, toegankelijker en veiliger. Dat betekent een

nieuwe stedenbouwkundige inrichting, die gezamenlijk met de bewoners in een participatietraject ontwikkeld wordt.

7.2.2. Extra inzet politie in de wijk

Momenteel is er één wijkagent voor de hele wijk. Gezien de gebruikelijke verhouding aantal fte's / aantal bewoners, is dit te weinig. Toch heeft het Veiligheidshuis, waaronder de politie, erg veel geïnvesteerd in de wijk, vooral in de preventieve sfeer (o.a. een Bike Team). Ook is er veel geïnvesteerd in de onderlinge samenwerking. De basis ligt er nu. De politie (wijkagent) speelt een belangrijke rol in de diverse nieuw opgezette structuren, zoals het wijkzorgteam, de huis-aan-huis bezoeken en diverse overleggen tussen professionals. De drempel voor bewoners naar de wijkagent is erg laag. Wat willen we extra:

- Velve-Lindenhof wordt beschouwd als een voorbeeldplek voor de integrale aanpak van problemen op het gebied van politie-justitie en zorg (Veiligheidshuis). Velve-Lindenhof wordt daarbij door het Veiligheidshuis aangemerkt als een concrete leerwerkplek voor wijkagenten. Er zijn diverse vernieuwende werkwijzen in Velve-Lindenhof ontwikkeld en dan ook vooral de rol van de wijkagent. Deze kennis en ervaringen willen we delen en overdragen. Tijdens de uitvoering van deze manier van werken wordt steeds meer duidelijk dat de beschikbaarheid van de wijkagent in de wijk zelf voor de burgers afneemt. De leerwerkplek kan ook hierin voorzien, in de zin dat de politiecapaciteit aangevuld wordt zonder in te boeten op de integrale manier van werken, waarvan nu nog meer wordt verwacht.
- We willen de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de politie vergroten. De komende periode gaat een deel van de wijk op de schop. Dat vraagt om extra toezicht en handhaving. In nauw overleg met de partners zal gekozen worden op welke wijze en in welke hoeveelheid deze inzet zal plaatsvinden. De wijkagent speelt hierin uiteraard een centrale rol.
- We willen extra inzetten op het bestrijden van:
  - Sociale problematiek, met name huiselijk geweld, burenruzies, illegale praktijken en overlast;
  - Jeugdproblematiek, met name vernielingen, openlijke geweld, bedreigingen, mishandelingen en overlast;
  - Problemen als uitgaansoverlast en drugsgelateerde overlast.Bij dit alles met voorrang aan jongeren. Hiermee willen we de veiligheidsgevoelens vergroten en de overlast verminderen. De integrale en preventieve aanpak, zoals die de afgelopen jaren ontwikkeld is, zal leidraad blijven bij onze inzet. Daarnaast zal de politie goed in de gaten blijven houden wat de ontwikkelingen in de wijk voor nieuwe problemen met zich mee zal brengen en hierop adequaat reageren.
- Naast de preventieve aanpak zullen sommige van de bovenstaande problemen ook primair opgelost kunnen worden door handhaving. Deze tijd is nu wel aangebroken. Handhaven zal altijd nodig blijven. Hier willen we extra in investeren. Bovengenoemde problemen zullen daarvoor leidend zijn.

Al met al een capaciteitsuitbreiding van 1 fte voor een leerwerkplek om de problemen blijvend te kunnen oppakken en tevens beschikbaarheid te garanderen. De huidige wijkagent krijgt hierdoor meer ruimte en tijd om eerder genoemde processen te kunnen begeleiden en te coachen. Het kabinet heeft al aangegeven het aantal wijkagenten uit te breiden, waarbij wij een beroep doen om de 40 prachtwijken daarbij voorrang te geven.

7.3 Wat hebben we daarvoor nodig

Financieel

In onderstaand schema is samengevat wat er nodig is om de acties uit te kunnen voeren. Daarin is te zien wat er vanuit de diverse partners ingezet wordt en wat we financieel gezien van het Rijk vragen.

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
-----------	-----------------------------	---------------------------------	----------

Impuls openbare ruimte, verkeersluw maken	€ 1.600.000		€ 14.400.000
Capaciteitsuitbreiding politie			€ 300.000 1fte uitbreiding wijkagent

8. Samenvattend: wat vragen we van het Rijk?

Onderwerp	Gemeentelijke investeringen	Corporaties /anderen investeren	Ongedekt
ALGEMEEN			
Projectcoördinatie			€ 600.000
WONEN			
Woningbouw herstructurering		€ 68.000.000	
Herontwikkeling Lage Bothof Noord	€ 1.250.000 € 5000 per woning BLS	€ 92.300.000	€ 4.000.000
Herontwikkeling Lage Bothof Zuid	€ 300.000 € 5000 per woning BLS	€ 18.000.000	€ 4.250.000
Particuliere pandverbetering	€ 2.250.000 € 1,65 mln. aan leningen via SVn - € 600.000 proces-begeleiding uit ISV2 - Dit is bovenop de reeds verstrekte leningen en begeleiding van al verbeterde panden (€ 500.000)		€ 2.400.000 (75 + 45 extra woningen x 20.000); subsidie aan eigenaren
Neighbourhood Corporation Enschede		€ 7.000.000	
Wijkconcierges			€ 600.000 € 150.000 per jaar
Participatiemedewerkers		€ 600.000	
Duurzame energievoorzieningen		€ 3.500.000 700 woningen x € 5000	€ 3.500.000 700 woningen x € 5.000
LEVEN EN WERKEN			
Actieteam wijkcoaches (incl. VWHW)	€ 2.240.000 7 extra fte per jaar x € 80.000 samen met instellingen	€ 200.000 0,5 fte voor 4 jaar	€ 2.160.000 3 fte extra per jaar x € 80.000 + projectbudget
Werk, werk, werk	€ 2.500.000	€ 500.000 De Woonplaats; 50 gezinnen a € 10.000	
Upgraden MIRO-terrein			€ 500.000 Ontsluiting en buitenruimte
Ondernemerscoach			€ 300.000 1 fte X € 75.000
Bedrijfsverzamelgebouw, huisvesting			€ 100.000 € 25.000 starterssubsidie per jaar
OPGROEIEN EN LEREN			
VVE			€ 500.000 50 kinderen extra per jaar a € 2.5000
Brede school/Basis	€ 500.000		€ 200.000 activiteitenbudget
Eén peuteropvang voorziening incl. BSO	€ 250.000		€ 250.000

CJZ			€ 1.000.000
Onderwijskundige- en zorgstructuur			€ 700.000 4 fte + projectbudget
PARTICIPEREN EN ONTMOETEN			
Hart van de wijk	€ 2.300.000 School en sportzaal		€ 6.500.000
Inburgering	€ 1.400.000		
SPORT EN BEWEGEN			
Scoren in de wijk	€ 80.000	€ 300.000 De Woonplaats	€ 100.000
Doorgaande lijn sport			€ 570.000
Cruiff Court			€ 110.000
VEILIGHEID			
Impuls openbare ruimte, verkeersluw maken	€ 1.600.000		€ 14.400.000
Capaciteitsuitbreiding politie			€ 300.000 1fte uitbreiding wijkagent
TOTAAL	€ 14.670.000	€ 190.400.000	€ 43.040.000

9. Tot slot

Dit is het plan. Nu de uitvoering. Die is natuurlijk verreweg het belangrijkste. We willen snel resultaten kunnen tonen. Bewoners moeten kunnen zien dat er wat verandert in hun wijk. Op een aantal punten is dit ook goed mogelijk want:

- De sociale aanpak kan snel starten. Omdat we al ervaring hebben opgedaan, kunnen we al in 2008 de volgende reeks huis-aan-huis bezoeken afleggen. Ervaring leert dat dit snel resultaat heeft;
- In 2008 worden 40 particuliere woningen verbeterd;
- Eind 2008 start de herstructurering van de woningen van De Woonplaats;
- De maatregelen om het bewegen en sporten te verhogen, starten ook in 2008.

De ambities zijn hoog. Daar hoort ook een flink budget bij. We hebben al aangegeven wat de gemeentelijke inzet is. Op basis van dit actieplan zal de gemeente een samenwerkingsovereenkomst ('charter') met het Rijk afsluiten. Het spreekt voor zich dat afhankelijk van de inzet van het Rijk en de onderhandelingen daarover met de corporaties, de ambities uit dit actieplan nog aangepast worden.

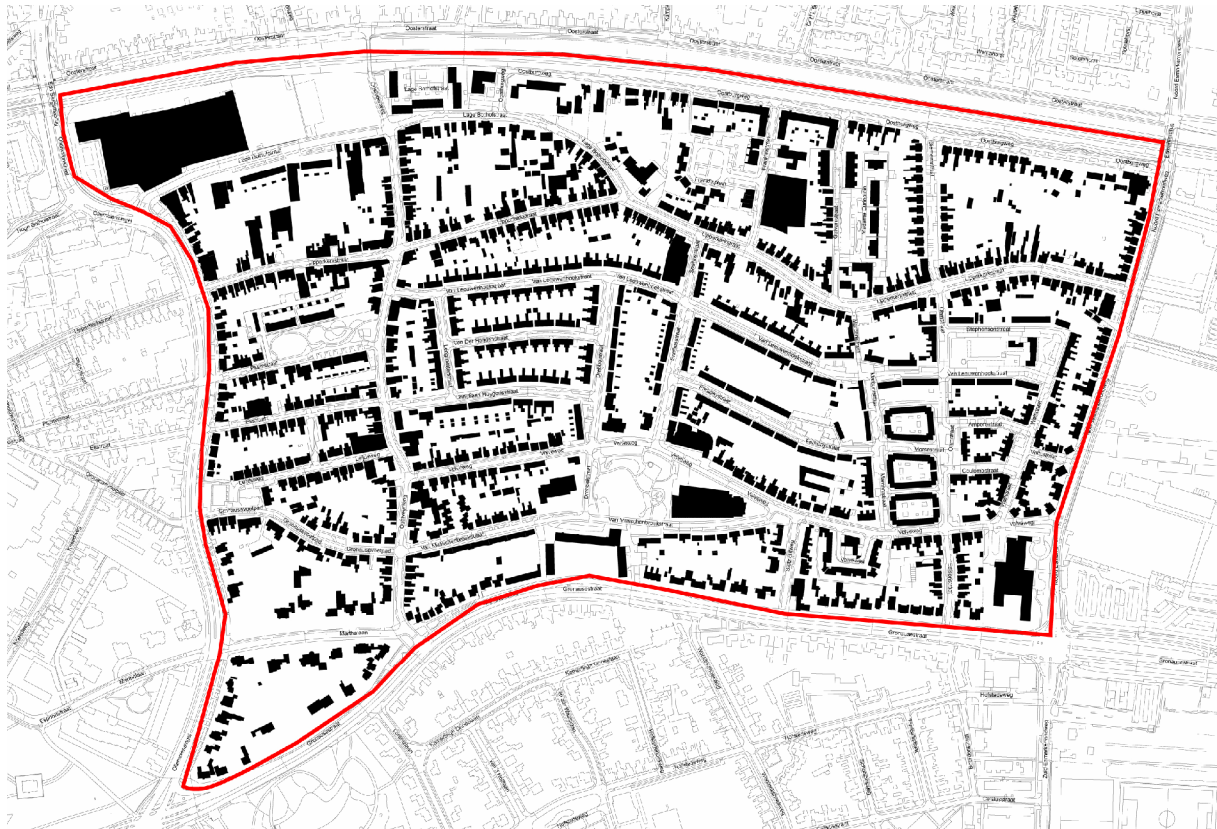
Voor wat betreft het af te sluiten charter heeft Enschede al goede ervaringen opgedaan met het wederopbouw covenant Roombeek. Dit is echt een succesformule gebleken: afspraken op hoofdlijnen, verantwoording naar elkaar toe als partners in Enschede en als partners tussen Enschede en het Rijk. We roepen het Rijk op om het charter ook op deze manier vorm te geven. Alleen dan kunnen we samen bouwen aan een nieuw Velve-Lindenhof, waar bewoners echt trots op kunnen zijn.

BIJLAGE 1

BESCHRIJVING EN ANALYSE: STERKTE, ZWAKTE, KANSEN EN BEDREIGINGEN

Het gebied

Velve-Lindenhof ligt vrij geïsoleerd tussen de spoorlijn Enschede-Gronau in het noorden en drukke verkeersaders in het oosten (Noordemarkerrondweg), zuiden (Gronausestraat) en westen (Oliemolensingel). Ruimtelijk is het gebied op te delen in vier deelgebieden: het oude Velve, het nieuwe Velve, Lindenhof en de spoorzone. De wijk bestaat uit de subbuurten 1001 t/m 1005.

De algemene kenmerken en cijfers van de wijk

Velve-Lindenhof is een compacte, afwisselende en levendige volkswijk met ruim 4700 inwoners en ruim 2000 woningen. Een deel van de bewoners woont er al generaties lang. Uit het overzicht op pagina 34 blijkt dat er verschillende sociaaleconomische achterstanden bestaan. Het zijn in het bijzonder de twee subbuurten Nieuw Velve en Lindenhof. Deze twee buurten hebben een negatieve uitstraling op de hele wijk. Het is niet zo dat de andere subbuurten geen problemen en achterstanden kennen, alleen zijn deze in mindere mate aanwezig. Velve-Lindenhof kampt met een negatief imago. De wijk is op een aantal kernindicatoren de laatste jaren achteruit gegaan (I&O research, Enschedese buurten in kleur, 2007). In het volgende schema worden de belangrijkste kengetallen van de wijk weergegeven, de uitgebreide analyse van de gehele problematiek volgt daarna.

	Velve-Lindenhof	Stedelijk
Bevolkingsopbouw	<ul style="list-style-type: none"> • 34,8% 0-24 jarigen • 11,3% 65+ ers 	<ul style="list-style-type: none"> • 31,8% • 14,0%
Huishoudens	26,3% éénoudergezinnen	20,8%
Etniciteit	22,7% niet westers	20,1%
Werk, inkomen en schulden	<ul style="list-style-type: none"> • 9,9% huishoudens met uitkering WWB • 14,4% niet werkende werkzoekenden (CWI) • Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden € 21.900,- • Aandeel met schulden: 6% (actieve budgetbeheersrekening) • Aantal bedrijven:200 	<ul style="list-style-type: none"> • 5,6% • 9,2% • € 25.202 • 3%
Onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Voortijdig School Verlaten 19% • Speciaal onderwijs 9,5% (in de subbuurten 1003/1004 11,5%) • Leerlingen die buiten de V-L naar school gaan: 44% • Leerlingen die advies vmbo of praktijkonderwijs krijgen: 85% • Leerlingen die advies Havo/VWO krijgen: 15% 	<ul style="list-style-type: none"> • 12% • 6,0% • 57% • 43%
Zorg	2,6% aantal huishoudens maatschappelijk werk	1,8%
Sport	Lid sportvereniging 6-17 jr: 38% 18 jr en ouder: 9%	6-17 jr: 50% 18 jr. en ouder: 13%
Leefbaarheid en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Overlast in buurt: 3,1 (schaal van 10) • Geweld 7% • 25% voelt zich wel eens onveilig in buurt • Bedreiging met lichamelijk geweld 6% • Autodelicten 35% • Meldingen politie: - alcoholgebruik 13,3 - burengerucht 27,0 	<ul style="list-style-type: none"> • 2,2 • 5% • 16% • 4% • 24% 3,3 23,5
Wonen	Eigendom <ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar-bewoners 42,8% (hele wijk) • Particuliere verhuur 15,7% • Woningbouwcorporaties 41,5% Soort woning (2004) <ul style="list-style-type: none"> • Rijwoning 46,1% • 2 onder 1 kap 23,7% • Vrijstaand 7,7% • Hoogbouw 19,3% Gemiddelde woningwaarde € 79.233,-	<ul style="list-style-type: none"> • 45,2% • 13,9% • 40,8% • 39,3% • 17,7% • 9,4% • 26,8% € 93.294,-
Integratie/inburgering	113 inburgeringsplichtigen 350 potentiële inburgeringsbehoefigen Totaal 463, waarvan 73 met een WWB-uitkering	3300 9700

Wonen

Een groot deel van de woningen is gebouwd in de wederopbouwtijd. De woningvoorraad is vooral in de kern (Nieuw Velve en Lindenhof) eenzijdig en sterk verouderd. Hier staan veel sociale huurwoningen. Vooral in dit deel is de laatste jaren de leefbaarheid sterk achteruit gegaan. Veel woningen in de wijk voldoen technisch niet meer. Dit geldt ook voor een deel van de koopwoningen. Onder meer door een slechte isolatie van de woningen zijn de energielasten opvallend hoog. De woningen en woonomgeving zijn steeds minder aantrekkelijk geworden waardoor eigenlijk alleen de huishoudens met minder keuzemogelijkheden zich in de wijk hebben gevestigd. Daarnaast is de

doorstroming in de wijk niet goed. Voor bewoners in de wijk die een stap op de woonladder willen en kunnen maken, zijn in de wijk te weinig mogelijkheden. Zij verlaten de wijk, waardoor de sociaaleconomische structuur eenzijdig blijft.

Historie

De wijk wordt voornamelijk gekenmerkt door laagbouw en valt uiteen in drie deelgebieden. Het oude Velve is tussen 1890 en 1920 ontstaan als spontaan gegroeid stadsdeel met overwegend kleine particuliere woningen. Er ligt geen plan ten grondslag aan de inrichting van de buurt. Straten volgen de oude routes van plattelandswegen en paden die vanuit de oude stad oostwaarts de es op liepen. De enige noord-zuid verbinding die van oudsher in de wijk ligt, en deels de begrenzing van dit deel van de wijk is, is de Oostveenweg. De bebouwing bestaat voornamelijk uit zogenaamde bazenwoningen, winkelpanden en nog een enkel rijtje afdakswoningen. Een deel van de buurt is in de jaren '80 vernieuwd. Er zijn destijds vooral grondgebonden woningen gebouwd, hier en daar staan echter ook enkele kleine appartementencomplexen. Een deel van de particuliere woningen is nog in slechte staat, maar door subsidies voor particuliere woningverbetering en het opkopen van slooprijpe panden is de weg omhoog gevonden.

In de jaren '20 werd langs de Noord Esmarkerrondweg een buurt met kleine arbeiderswoningen gebouwd: het Lindenhof. Het zijn typisch Enschedese rijtjeshuizen zonder verdieping en met rode mansardekap die eigendom zijn van woningcorporatie De Woonplaats. Door gevelrenovaties, de aanleg van woonerven en stadsvernieuwing tussen de Velveweg en de Oostburgweg heeft de buurt haar oorspronkelijke tuinstedelijke karakter nagenoeg verloren.

Na de Tweede Wereldoorlog werd het gebied tussen het oude Velve en het Lindenhof volgebouwd met rijtjeshuizen: Nieuw Velve. Een groot deel bestaat uit Airey-woningen en een deel uit duplexwoningen die in het bezit zijn van de woningbouwcorporaties. De duplexwoningen zijn deels samengevoegd en ook is een deel van de Airey-woningen gerenoveerd. Dit deel van de wijk kent hele diepe tuinen. De gedachte was dat bewoners een deel van hun voedsel in de moestuin konden verbouwen.

Woonomgeving

De bewoners zijn over het algemeen niet erg tevreden over hun woonomgeving. Vooral door de slechte staat van de openbare ruimte. Een deel van Velve-Lindenhof is weinig open en toegankelijk, daar zijn enkele doodlopende straatjes en hofjes waar men zich niet veilig voelt. Ook is de wijk niet goed ontsloten.

Voorzieningen

Er zijn weinig voorzieningen in de wijk en de voorzieningen die er zijn, zijn verouderd en verschaald. Het slechte voorzieningenniveau vormt één van de kernproblemen; veel bewoners maken om deze reden gebruik van voorzieningen buiten de wijk. Dit zijn dan vooral de wat meer kansrijke bewoners. Hierdoor is de sociale cohesie in de wijk niet goed, je zou zelfs kunnen spreken van een tweedeling. Een gedeelte van de bewoners heeft geen of nauwelijks binding met de wijk. Het andere gedeelte juist weer een grote binding.

Leven en werken, sociaal-economische situatie, gezinsproblematiek en zorg

In Velve-Lindenhof is in grote mate sprake van uitkeringsafhankelijkheid en dit vaak al jaren (generaties) lang. Er heerst (in bepaalde delen en bij bepaalde groepen) een cultuur dat werken eigenlijk 'not done' is, omdat 'het toch (bijna) niks meer oplevert dan een uitkering'. Dit zit bij een bepaalde groep mensen verankerd in het normen en waardenpatroon en wordt overgedragen van generatie op generatie en naar medebewoners. Het is van belang dit te doorbreken. Er is een sterke concentratie van lage inkomens en sociale problemen in Nieuw Velve en Lindenhof (buurtnummers 1003 en 1004). Een groot deel van deze bewoners verkeert in een sociale achterstandspositie, heeft geen werk en maakt veel gebruik van maatschappelijke voorzieningen. Er

bevinden zich gezinnen die op meerdere fronten problemen hebben en veroorzaken, de zogenaamde Multi Problem Gezinnen (verslaving, schulden, criminaliteit, fraude, et cetera). De afstand tot de arbeidsmarkt is groot. Daarnaast is kenmerkend voor de wijk dat er relatief veel éénoudergezinnen zijn en er een grote schuldenproblematiek bestaat. Dit zijn belemmerende factoren voor het participeren in het arbeidsproces (armoedeval bijvoorbeeld).

Een ontwikkeling die zorgen baart, is de zogenoemde sociaaleconomische tweedeling in de wijk. Er is grofweg sprake van een (relatief) 'Rijk' en een 'Arm' deel. De tweedeling is ook fysiek in de wijk waar te nemen en komt grofweg overeen met de tweedeling in koop- en huurwoningen. Er wordt ook wel gesproken van de 'arme kern' en de 'rijke rand' (*relatief rijk*). De sociale cohesie is hierdoor niet groot.

Bedrijvigheid

De wijk kent relatief veel bedrijvigheid en er bestaat een gevarieerd economisch leven. Het gaat hier voornamelijk om kleine bedrijfjes (vaak in of aan huis) met 1 tot 5 medewerkers. In Velve Lindenhof zijn 200 (2006) bedrijven/instellingen met ca. 590 arbeidsplaatsen. Van het totaal aantal bedrijven vallen 12 bedrijven onder 'onderwijs en maatschappelijk werk' en 25 onder 'detailhandel en horeca'. Aan de randen van de wijk zijn twee grote winkelcentra en een bedrijventerrein. Ook is er in de wijk een winkelstrip en is er een aantal verspreid liggende winkels. In de gehele wijk is sprake van werken in of aan huis met een niet wijkgebonden karakter. Een groot deel van de bedrijven is niet zichtbaar. Vooral de winkels hebben het moeilijk door een slechte presentatie en vaak lage kwaliteit. De laatste jaren heeft de wijk te kampen gehad met een aantal negatieve ontwikkelingen zoals leegkomende winkelpanden, coffeeshops, ongewenste horeca en huisjesmelkers. Dit concentreerde zich vooral in de Lipperkerkstraat. Inmiddels is dit negatieve proces doorbroken, onder meer door oprichting van de NCE (Neighbourhood Corporation Enschede) en streng optreden (de laatste coffeeshop is onlangs gesloten). Er is wel ondernemingsgeest in de wijk, dit wordt echter niet altijd op een legale manier aangewend. De afgelopen periode is hier met succes streng tegen opgetreden.

Leren

De eerder genoemde sociaaleconomische 'tweedeling' is ook terug te vinden op de twee basisscholen. Hier gaan namelijk vooral de kinderen uit de twee problematische buurten naartoe. Kinderen uit de wat betere delen gaan vaak buiten de wijk Velve-Lindenhof naar school. Opvallend is ook het grote aandeel kinderen uit de wijk, dat naar het speciaal onderwijs gaat. Dit is bijna twee keer zoveel als in de rest van Enschede! Ook is de schooluitval hoog. Leerlingen van de twee basisscholen in de wijk krijgen een veel lager advies mee voor vervolgonderwijs dan leeftijdgenoten op andere Enschedese basisscholen. Het hebben van leerachterstanden of een laag niveau wordt vaak als 'normaal' beschouwd door de ouders. Door verschillende oorzaken (onder andere de op handen zijnde herstructurering van een deel van de wijk en een imagoprobleem van het openbaar onderwijs), hebben beide scholen te kampen met leerling-uitstroom. Dit dreigt echt een probleem te worden. Op de openbare school zakt het leerlingaantal zover, dat vanuit managementoverwegingen (kosten, efficiëntie et cetera) de vraag gesteld wordt hoelang de school nog bestaansrecht heeft. De scholen willen graag hun beste leerkrachten behouden, juist in deze wijk. De vraag is echter of dat lukt.

Een grote zorg is het gebrek aan ruimte voor allerlei aan onderwijs gerelateerde projecten en activiteiten. Ook hier komen we weer terug op het slechte voorzieningenniveau. Zo is er geen buitenschoolse opvang in de wijk aanwezig.

Veiligheid

Uit de Wijkscans (WENS) komt naar voren dat in Velve-Lindenhof de grootste problemen geweld en overlast op straat zijn, evenals burenruzies en huiselijk geweld. Daarnaast is er sprake van (kleine) criminaliteit (onder andere drugs en andere 'handeltjes') door harde kern jongeren. De 'top 5' wordt gevormd door openlijk geweld, inbraak woningen, autodelicten, mishandeling en bedreiging. De oorzaken worden gezocht in de grote sociale problematiek van veel bewoners, het grote aantal Multi Problem Gezinnen, het relatief grote aantal laag opgeleiden en inactieven en het feit dat de

problematiek van generatie op generatie overgaat. Ongeveer een kwart van de bewoners voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt, dat is vaker dan in Enschede gemiddeld. Typerend voor de wijk is dat de inwoners slecht met tegenslag en negatieve emoties om kunnen gaan. Dit uit zich in negatief gedrag, waarmee ze ook nog eens een slecht voorbeeld geven aan de kinderen. Door de politie (wijkagent) zijn al veel zaken opgepakt en worden mensen op hun gedrag aangesproken. Er is echter weinig ruimte om extra aandacht te geven aan bepaalde problematieken. Een ander aspect is al eerder genoemd, de openbare ruimte. De huidige structuur van (doodlopende) wegen, hofjes, onoverzichtelijke plekken etc. is niet bevorderlijk voor een leefbare en veilige woonomgeving.

Participatie en integratie

Integratie is op verschillende manieren op te vatten. In de wijk Velve-Lindenhof gaat het ook om participatie van allochtone bewoners, maar nog meer om participatie tussen de verschillende (groepen) bewoners. We spreken trouwens liever over participatie, omdat integratie steeds meer als gevolg wordt gezien van een succesvolle participatie. De bewoners uit de armere kern zijn sterk op de wijk gericht. De bewoners uit de rijkere rand daarentegen niet. De sociale cohesie in de gehele wijk is niet groot. In te zetten middelen en instrumenten moeten dus gericht zijn op het verhogen van de participatie van elke bewoner en ontmoeting tussen de bewoners. Doordat een groot gedeelte van de kinderen buiten de wijk naar school gaat (zowel primair als voortgezet onderwijs), participeren zij na schooltijd ook niet echt in de wijk. Wat mist, is een infrastructuur waar men elkaar ontmoet. Een punt van zorg is verder dat een deel van de (voornamelijk allochtone) bewoners zich gediscrimineerd voelt. Dit durft men niet te uiten uit angst voor maatregelen. Allochtone medebewoners (en professionals!) worden niet geduld door een deel van de bewoners. Er heerst een mentaliteit dat de wijk toebehoort aan de autochtone bewoners. Ook hier geldt dat bewoners elkaar meer zouden moeten ontmoeten om elkaar beter te leren kennen.

De allochtone bewoners zijn goed in beeld van het welzijnswerk en worden ook behoorlijk goed bereikt voor bepaalde activiteiten. Het is echter wel zo, dat ze binnen de wijk een redelijk geïsoleerd bestaan leiden. In het kader van de inburgering (plichtigen zowel als behoeftigen) wordt middels de huis-aan-huis bezoeken een sluitende aanpak gerealiseerd. Doordat alle inburgeringstrajecten een combinatie van taal en (vrijwilligers)werk of stage kennen, wordt het geïsoleerde bestaan doorbroken. Deelnemers komen in contact met andere deelnemers en docenten/begeleiders, voeren externe opdrachten uit in de eigen leef- en werkomgeving en doen werkervaring op bij een bedrijf of instelling.

Sport en bewegen

Er zijn weinig jongeren uit de wijk lid van een sportvoorziening. Er zijn daarnaast echter ook nauwelijks sportvoorzieningen, alleen een (verouderde) gymzaal. Verder helemaal niets; een sportinfrastructuur ontbreekt simpelweg. In het verlengde hiervan is er wel een mooie speeltuin, maar deze wordt slechts door een beperkt deel van de bewoners gebruikt. Sport en beweging zijn van groot belang bij een gezonde levensstijl. Deze ontbreekt vaak bij bewoners van wijken als Velve-Lindenhof. Het is daarom van groot belang om al in de jonge jaren bij kinderen en jongeren in te zetten op een gezonde manier van leven, waar beweging een belangrijke plaats inneemt. In Velve-Lindenhof vinden veel sport- en spelactiviteiten plaats (onder andere in de verlengde schooldag), in samenwerking met school en sportverenigingen. Er zijn echter weinig mogelijkheden voor een vervolg.

Uit balans

Op basis van bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat de wijk, en in het bijzonder de buurten Nieuw Velve en Lindenhof (1003 en 1004), jarenlang in een neerwaartse spiraal heeft gezeten en daarmee uit balans is geraakt. De vraag is natuurlijk hoe het kan dat deze situatie nog bestaat, ondanks het feit dat er al gedurende een aantal jaren flink wordt geïnvesteerd in de wijk. Wat waarschijnlijk een rol speelt, is dat er sprake is van zeer hardnekkige, intergenerationale problematiek. Het ontstaan van problemen gaat vaak generaties terug. Professionals die in de wijk werken, merken heel duidelijk dat ouders toekomstbepalende zaken overdragen aan hun kinderen. Zo is het bijvoorbeeld ongebruikelijk dat een kind van laagopgeleide ouders naar het VWO gaat; dit wordt vaak

niet gestimuleerd en niet nodig gevonden (als je voor een dubbeltje geboren bent...). Echter, enkele jaren geleden is een start gemaakt met forse investeringen in de wijk, gericht op welzijn én handhaving. Functionarissen van de diverse organisaties zoals politie, welzijn, maatschappelijk werk, gemeente, woningcorporaties, scholen en gezinszorg hebben zich gericht op het in contact komen met de bewoners, langzaam normen en waarden bijstellen, kinderactiviteiten opzetten, en dergelijke. Er is een afstemmingsoverleg ingesteld, er is een wijkcoördinator gekomen en er is een goed contact met de wijkraad tot stand gekomen. Resultaat is een toegankelijker wijk, een rustiger wijk en er is een sociale infrastructuur opgebouwd. Kortom, een basis is gelegd om nu verder te kunnen investeren in de wijk, zowel in stenen als op sociaal economisch vlak. Dit is nodig, want de balans is nog niet terug in de wijk.

BIJLAGE 2: HIER BOUWEN WE OP VOORT

In het plan staan alle acties beschreven die we in het kader van het wijkactieplan willen uitvoeren. Maar er gebeurt natuurlijk al het een en ander. Al een aantal jaren wordt er stevig geïnvesteerd in Velve-Lindenhof. Om de acties uit het plan in een perspectief te kunnen plaatsen, wordt hieronder een korte impressie gegeven van de maatregelen die al uitgevoerd worden en waar bij aangesloten wordt.

Wonen

- Een gedeelte van de openbare ruimte in de wijk is verbeterd, de gedeeltes waar de herstructurering gaat plaatsvinden, moeten nog worden uitgevoerd.
- De Lipperkerkstraat, die deels door Velve-Lindenhof loopt, kende een hoge concentratie van overlastgevende panden, criminaliteit, drugshandel, illegale bewoning, et cetera. Om de straat te verbeteren, is een ontwikkelvisie opgesteld samen met corporaties en zorginstellingen. Belangrijke acties uit deze Integrale Aanpak Lipperkerkstraat zijn:
  - Aandachtsgebied particuliere pandverbetering. Eigenaren kunnen goedkoop lenen bij het SVn en krijgen daar bovenop een subsidie vanuit de gemeente *en* hulp en begeleiding in het proces. Dit deel van de particuliere voorraad moet hierna weer door de markt worden geaccepteerd en een bijdrage leveren aan de uitstraling van de buurt;
  - Het herontwikkelen van te slecht bezit of bezit dat eerder is aangekocht om negatieve ontwikkelingen te stoppen. Dit gebeurt via de Neighbourhood Corporation Enschede;
  - Hulp verlenen aan multi problem gezinnen;
  - Integrale handhaving;
  - Stimuleren van wijk economie.

Leven en werken

- Er is een sluitende zorgstructuur. Spil daarin is het *wijkzorgteam* gericht op multi-problem gezinnen, dat bestaat uit een aantal professionals van maatschappelijke en hulpverlenende instanties en de politie. Veiligheid en zorg zijn hier gekoppeld. Bewoners met multi-problematiek worden hier besproken en er worden afspraken gemaakt over wie welke problemen aanpakt. Bijzonder is dat er onder regie van de gemeente één instelling probleemhouder is! Deze bewaakt de totale hulpverlening aan het hele gezin en spreekt de partners aan op hun rol. Zo wordt voorkomen wat zo vaak gebeurt: dat alle professionals langs elkaar heen werken en van elkaar niet weten wat er gebeurt. Naast het wijkzorgteam is er het *interventieteam* dat op stedelijk niveau werkt als een soort ultiem vangnet. Een en ander wordt ondersteund door een klantvolgsysteem (VIS2), met onder andere een koppeling naar de Landelijke Verwijsindex van VWS en naar andere systemen van de jeugdzorg, leerplicht, GBA.
- Er zijn twee straten (95 adressen) bezocht door een *huis-aan-huis team*. Elk huis(houden) is apart bezocht; een individuele aanpak op maat dus. Doel van de bezoeken was om de bewoners kansen te bieden, het buurtvermogen en de leefbaarheid en veiligheid te vergroten. Het ging hierbij om hulp en handhaving (drang en dwang). Door de huis-aan-huis bezoeken door Politie, Maatschappelijk werk en Werk & Bijstand, is de situatie achter de voordeur in kaart gebracht en is er waar nodig een traject op maat geboden. Dit varieerde van toeleiding naar werk, maatschappelijk werk en opvoedingscursussen tot hulp bij schulden en het handhaven op gepleegde overtredingen. Er is door de bewoners goed aan meegewerkt, geen gering gegeven voor deze wijk! Door dit traject is er bijvoorbeeld een aantal bewoners weer aan het werk gegaan, die al zeer lang een bijstandsuitkering hadden.

Opgroeien en leren

- De laatste jaren is fors geïnvesteerd in het peuterspeelzaalwerk. Uitgangspunt is dat alle kinderen van 2-4 jaar gebruik maken van een peuteropvang voorziening. Door veel extra investeringen is het bereik inmiddels gestegen.
- Enschede kent sinds 2006 het BASIS programma (brede actieve scholen in de stadsdelen). Voor een aantal wijken is budget beschikbaar gesteld (in totaal ca. € 4 miljoen) om de brede school te ontwikkelen. Velve-Lindenhof is er één van. Er zijn vele partners bij betrokken. Als speerpunten zijn gekozen: sociale competenties, beweging en gezondheid en techniek & ICT. Hiermee wordt onder andere beoogd om de onderwijsachterstanden te verkleinen en het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs terug te dringen. Het BASIS programma is voor Velve-Lindenhof de opstart om de Brede School te realiseren. De gemeente vindt deze ontwikkeling van groot belang en heeft daarom een brede schoolregisseur in de wijk aangesteld.
- Aan elke school is een Zorg Advies Team gekoppeld. Dit team helpt kinderen met problemen op het sociaal-emotionele vlak, zodat deze problemen geen belemmering (meer) vormen voor hun verdere schoolloopbaan en (het sociaal) functioneren in de klas. Aan het ZAT nemen deel de groepsleerkracht, intern begeleider, collegiaal consultant WSNS, de jeugdverpleegkundige en het schoolmaatschappelijk werk.

Participeren en ontmoeten

In Velve-Lindenhof zijn er al veel bewoners die zich met passie inzetten voor de wijk. Dit wordt ook gestimuleerd door alle instellingen en de gemeente. Zo is er een zeer actieve wijkraad met diverse commissies, is er een wijkpost die regelmatig wordt 'bemand' door bewoners en is er een prachtige website geheel door bewoners verzorgd. Enkele andere voorbeelden:

- een belangrijk participatietraject betreft de herstructurering van een deel van de wijk. Het gehele proces wordt door de corporatie De Woonplaats samen met de bewoners doorlopen. Zo is de beslissing tot nieuwbouw of renovatie genomen op basis van overleg met de bewoners. Ook zijn de nieuwe woningen deels door de bewoners zelf ontworpen. Zie ook het kader in het plan;
- de herinrichting van de openbare ruimte willen we op eenzelfde manier aanpakken. De filosofie erachter is dat als bewoners er zo nauw bij betrokken zijn, er een grotere binding ontstaat: met elkaar, de wijk en de huizen en openbare ruimte. Een voorwaarde om het leefbaar, veilig, schoon en netjes te houden.

Sporten en bewegen

Enschede is al jaren een vooruitstrevende gemeente als het gaat om het stimuleren van sport en beweging. Zo hebben we structureel 2 uur bewegingsonderwijs op de basisscholen, waarvan 1 uur door de vakleerkracht bewegingsonderwijs; 1 uur schoolzwemonderwijs voor leerlingen uit groep 6 en Motorische Remedial Teaching voor de leerlingen van het basisonderwijs. Daarnaast is er een breed aanbod aan sportoriëntatielessen door sportverenigingen en andere beweegaanbieders (in kader van projecten als: BOS / BASIS / VSD) en in Velve-Lindenhof specifiek de extra inzet van 16 uur vakleerkracht bewegingsonderwijs. Tot slot is er een consultant sport & bewegen die vele sport- en beweegactiviteiten coördineert, onder andere op de basisscholen.

Veiligheid

Veiligheid heeft een nauwe relatie met allerlei aspecten. In de afgelopen jaren hebben we al veel geïnvesteerd en bereikt met de inzet op de combinatie van zorg en veiligheid (drang en dwang) door middel van de huis-aan-huis bezoeken, wijkzorgteams, het interventieteam en het Actieteam. De aanpak van problemen wordt vanuit meerdere invalshoeken bekeken. In Enschede hebben we problemen die vaak ontstaan zijn vanuit onveiligheid en overlast, ook vanuit de zorgkant aangepakt (integrale aanpak vanuit politie, justitie en zorg). Een combinatie van maatregelen werkt beter en is efficiënt. Een aantal andere belangrijke acties die we al doen:

- Enschede kent als één van de eersten in het land een Veiligheidshuis. Onder deze noemer ontmoeten politie, justitie en gemeente elkaar om doelgericht en doelmatig veiligheidsproblemen

en risico's te signaleren, te analyseren en erop te handelen. Er wordt in gezamenlijkheid een aanpak voor gebieden, personen, doelgroepen of onderwerpen ontwikkeld en uitgevoerd;

- de Integrale Aanpak Lipperkerkstraat, inclusief de oprichting van de Neighbourhood Corporation Enschede. In deze straat bevonden zich veel overlastgevende panden (onder andere door huisjesmelkers en drugshandel). Een groot deel van deze panden is door de NCE opgekocht en zal binnenkort worden opgeknapt en herbestemd (overigens is de NCE onlangs in een andere rechtspersoon overgegaan);
- alle coffeeshops in de wijk zijn inmiddels gesloten of verplaatst naar meer geschikte plaatsen, niet direct in een woonwijk;
- in de afgelopen periode heeft de gemeente in een deel van de wijk de openbare ruimte grondig verbeterd om zo de sociale veiligheid te vergroten. Er is voor 6 miljoen Euro geïnvesteerd door gemeente en provincie.